

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΣΤ | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1967 | ΑΡΙΘ 13

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΗΣ Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Υπό την Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ συμμετοχῇ τῶν Σεβασμιωτάτων Μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς καὶ τῶν ἀρμοδίων παραγόντων τῶν Ὑπουργείων Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Οἰκονομικῶν, Καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, ὡς καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ τοῦ Ο. Δ.Ε.Π., εἰς τρεῖς ἄλληπαλλήλους μακρὰς συσκέψεις, τὴν 3,12 καὶ 20 Ἰουνίου, ἐξετάσθη τὸ ἐφημεριακὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον τόσον ἀπασχολεῖ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐξετάσθη τὸ θέμα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς οἰκονομικῆς πλευρᾶς αὐτοῦ, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν μισθοδοσίαν καὶ τὴν νοσοκομειακὴν περίθαλψιν τῶν ἐφημερίων, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς μορφώσεως αὐτῶν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐγένετο ὁμοφώνως δεκτόν, ὅτι ἡ μόρφωσις τῶν ἐφημερίων δὲν πρέπει νὰ εἶναι κατωτέρα τῆς τοῦ παλαιοῦ ἑξαταξίου Γυμνασίου ἢ τοῦ σημερινοῦ Λυκείου, μὲ τὴν ἀπαραίτητον ἐπιμόρφωσιν αὐτῶν εἰς τὰ Ἀνώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια.

Ἰδιαιτέρως καὶ διὰ μακρῶν ἀπησχόλησεν ἐπίσης τὰς συσκέψεις τὸ ζήτημα τῶν ἐφημεριακῶν κενῶν εἰς τὰς διαφόρους Μητροπόλεις τῆς χώρας. Πρὸ τῆς διαπιστωθείσης δὲ ἀδυναμίας τῆς πληρώσεως τῶν κενῶν

αὐτῶν, λόγω τῆς μὴ προσελεύσεως προσοντούχων κατὰ τὸν Νόμον ὑποψηφίων πρὸς χειροτονίαν, καὶ διὰ τὸ μὴ παραμένωσιν ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη καὶ ἐπ' ἀόριστον κεναὶ τόσαι ἑφημεριακαὶ θέσεις, ἀπεφασίσθη ὅπως καταβληθῆ ἅσα δυνατὴ προσπάθεια νὰ προσελκυσθοῦν πρὸς χειροτονίαν Δημοδιδάσκαλοι, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι οὗτοι θὰ διορίζωνται εἰς μικρὰ χωρία καὶ νησιῶδες καὶ θὰ λαμβάνωσιν πλήρεις τὰς ἀποδοχὰς αὐτῶν καὶ ἀπὸ τὰς δύο θέσεις, θὰ διακρίνωνται δὲ διὰ τὸν ἱερατικόν των ζῆλον καὶ τὸ ἦθος.

Ἀπεφασίσθη ἐπίσης ὅπως τόσον οἱ Δημοδιδάσκαλοι ὅσον καὶ οἱ ἄλλοι, διὰ τὴν ἀπαραίτητον προπαρασκευῆν εἰς τὰ καθήκοντα καὶ τὴν ἀποστολὴν των ὡς ἑφημερίων, τύχωσι πρὸ τῆς χειροτονίας των ἀπαραιτήτως μιᾶς εἰδικῆς καὶ ταχείας ἐπὶ ἑμνηνον ἐκπαιδύσεως εἰς εἰδικὰ Φροντιστήρια εἰς τὰ ἀπαραίτητα μαθήματα, δυνάμενοι καὶ νὰ χειροτονηθῶσι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς φοιτήσεώς των ταύτης. Ἡ μόρφωσις των θὰ συνεχισθῆ ἐπὶ τριετίαν διὰ τῆς κατ' ἰδίαν μελέτης καὶ δι' ἐξετάσεων, τὰς ὁποίας θὰ ὑφίστανται ἀρμοδίως ἀνὰ ἑξάμηνον, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων θὰ κρίνεται ἡ περαιτέρω προαγωγή των.

Τέλος συνεκροτήθη τριμελὴς μόνιμος Ἐπιτροπὴ, ἡ ὁποία θὰ ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα διὰ τὴν προώθησιν καὶ τὴν νομοθετικὴν ρύθμισιν τῶν ἀποφασισθέντων εἰς τὰς συσκέψεις ταύτας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21 Ἰουνίου 1967.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ

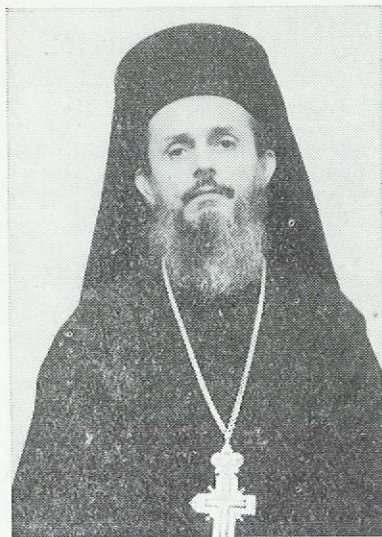
Ο ΧΙΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἐγγενήθη τὸ ἔτος 1916 εἰς Παλαιοχώριον Λέσβου. Ἀριστοῦχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σχολῆς Ἱεροκλήρων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ὑπηρετήσεν ὡς Γραμματεὺς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μυτιλήνης, ἀκολούθως ὡς Ἱεροκλήρῳ καὶ τέλος ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς αὐτῆς Μητροπόλεως. Διηύθυνεν ἐν Μυτιλήνῃ τὸ Φροντιστήριον Ἐπιμορφώσεως τοῦ Ἱ. Κλήρου τῆς Ἐπαρχίας καὶ τὸ θρησκευτικὸν περιοδικὸν «Ποιμὴν». Μετατεθεὶς τὸ 1954 εἰς Ἀθήνας ὑπηρετήσεν ὡς προϊστάμενος τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος Πειραιῶς, διευθύνων συγχρόνως τὸ «Πνευματικὸν Φροντιστήριον Κληρικῶν Ἑλλάδος» καὶ τὸ «Φροντιστήριον Κατηχητῶν Στελεχῶν». Ἰδρύσεν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ τὸν Σύλλογον «Ἁγία Φιλοθέη ἡ Ἀθηναία» ὡς καὶ συσσίτια, ἱματιοθήκην πτωχοῦ, βιβλιοθήκας, τὴν Πρόνοιαν Ναυτικῶν καὶ Ξενητεμένων κ.λ.π. Δημιουργὸς ἀξιολόγου πνευματικοῦ ἔργου καὶ συγγραφεὺς ἀξιολόγων μελετῶν καὶ ἄρθρων.

Ο ΝΙΚΑΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγενήθη εἰς Βέροιαν Μακεδονίας τὸ ἔτος 1916. Πτυχιούχος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1939). Ὑπηρετήσεν κατὰ τὴν κατοχὴν ὡς λαϊκὸς Ἱεροκλήρῳ εἰς Ἀθήνας. Εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἱ. Κλήρου εἰσῆλθεν τὸ 1946 ὑπηρετήσας ὡς Ἱεροκλήρῳ ἀρχικῶς ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰς Ἱ. Μητροπόλεις Φθιώτιδος καὶ Δράμας. Ἀκολούθως μετετέθη εἰς Ἀθήνας ἀναλαβὼν τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Θ. Κηρύγματος παρὰ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, γράφων καὶ διευθύνων συγχρόνως ἀπὸ τοῦ 1959 τὴν «Φωνὴν Κυρίου». Τὸ 1960 προσεκλήθη εἰς Κύπρον ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τοῦ Γραφείου Θρησκευτικῆς Διαφώσεως τῆς Ἱ. Ἀρχ/πῆς. Τὸ 1961 ἐξελέγη χωρεπίσκοπος Τριμιθούοντος, ἀναλαβὼν καθήκοντα Βοηθοῦ Ἐπισκόπου τοῦ μακ. Ἀρχ/που Κύπρου κ. Μακαρίου. Ἀνέπτυξεν πλουσίαν θρησκευτικὴν, ἐθνικὴν, μορφωτικὴν καὶ κοινωνικὴν δράσιν. Συγγραφεὺς δοκίμων μελετῶν καὶ ἄρθρων.

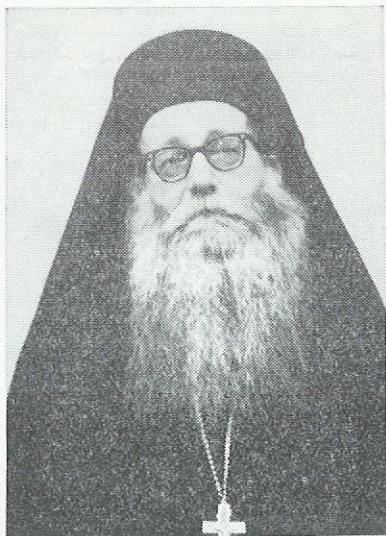

Ο ΕΔΕΣΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΛΛΗΣ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

Ἐγενήθη εἰς τὸ χωρίον Σιταράλωνα Ἀγρινίου τὸ ἔτος 1919. Ἀριστοῦχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ὡς λαϊκὸς ὑπηρετήσεν εἰς τὴν Ἱ. Μητροπόλιν Αἰτωλοακαρνανίας εἰς τὴν θέσιν τοῦ Γραμματέως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, κηρύττων ἅμα τὸν θεῖον λόγον. Ἐχειροτονήθη τὸ 1957 διάκονος καὶ Πρεσβύτερος παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Μητροπολίτου Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος κ. Κων/νου. Ἀκολούθως διωρίσθη Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Αἰτωλοακαρνανίας, ὑπηρετήσας εἰς τὴν θέσιν ταύτην μέχρι τῆς ἐκλογῆς του. Στρατευθεὶς τὸ 1947 ὑπηρετήσεν εἰς τὰ ΛΟΚ ὡς ἱεροκέρυξ, ἐπισκεπτόμενος συγχάκις τὴν πρώτην γραμμὴν τοῦ πυρός, διακριθεὶς διὰ τὸ πλούσιον θρησκευτικὸν καὶ ἐθνικὸν του ἔργον.

Ο ΦΛΩΡΙΝΗΣ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

Ἐπιφανὴς κληρικὸς τῆς συγχρόνου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐγενήθη εἰς Λεῦκες Πάρου τὸ ἔτος 1907. Ἀριστοῦχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ὑπηρετήσεν ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ ὡς Ἱεροκέρυξ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων Ἰωαννίνων, Ἐδέσσης, Θεσπικῆς, Κιλίκης, Βεροίας, Φλωρίνης Κοζάνης καὶ Γρεβενῶν καὶ Ἀρχ/πῆς Ἀθηνῶν. Ἰδρυσε περὶ τοῦς 15 θρησκευτικὸς Συλλόγους εἰς Ἀθήνας καὶ ἐπαρχιακὰς πόλεις καὶ συνέγραψε πάμπολλα βιβλία θρησκευτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ περιεχομένου. Ἐξέδωσε πλεῖστα ὄσα περιοδικὰ, ἴδρυσε οἰκοτροφεῖα φοιτητῶν καὶ μαθητῶν, ἀνήγειρε οἰκήματα πρὸς ἐξυπηρέτησιν πνευματικῶν ἀναγκῶν καὶ ἐν γένει ἐπετέλεσεν ἔργον σπουδαῖον πνευματικόν, ἐθνικὸν καὶ φιλανθρωπικόν, καλύψας διὰ τῆς πνευματικῆς του δράσεως τὸ μεγαλύτερον τιμῆμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀναδειχθεὶς εἰς πνευματικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν φυσιογνωμίαν πρῶτου μεγέθους.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ἐνεξίτηλον στίγμα.

Παρά τὴν κατάπausιν τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἡ ἀτμόσφαιρα εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἠλεκτρισμένη καὶ ἐκρηκτική, διότι εἰς τὸν χώρον τῆς — ἀντὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης ποὺ ἐκήρυξεν ὁ Χριστός—συνεχῶς ὑποδαυλίζονται, διὰ παντοίων καταχθονίων μέσων τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀδιαλλαξία, πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἀνομολογήτων συμφερόντων. Διὰ τοῦτο δὲν ἀποκλείεται τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ἐπαναλήψεως εἰς τὸ προσεχὲς ἢ εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον τῶν ἐχθροπραξιῶν, μὲ κίνδυνον νὰ καταστραφῇ ἀνεπανορθῶτως ἡ κοιτίς τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ τὰ ἱερά προσκυνήματά τῆς.

Ὅθεν ἐν ἀπὸ τὰ πλέον ἐπείγοντα προβλήματα εἶναι ἡ ἐξεύρεσις ἀποτελεσματικοῦ τρόπου προστασίας τῶν ἐν Παλαιστίνῃ μοναδικῶν ἱερῶν μνημείων, τὰ ὁποῖα εἶναι συνδεδεμένα μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρᾶσιν, τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ὅλως ἐξαιρετικὴ σημασία τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ ἐν τῷ βίῳ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ἀπαιτεῖ ἀπ' ὅλας τὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας νὰ συντονίσουν τὰς προσταθείας των, ὥστε ἡ ἀγία πόλις νὰ τεθῆ—τὸ ταχύτερον—ὑπὸ διεθνῆ ἔλεγχον ἢ νὰ κηρυχθῆ ἀνοχύρωτος.

Ἡ τυχὸν ἀμέλεια καὶ ἀδιαφορία διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν πρόληψιν τῆς ἐπαπειλουμένης καταστροφῆς τῶν ἱερῶν μνημείων τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἐν γένει τῶν Ἀγίων Τόπων θὰ ἀποτελέσῃ διὰ τὰ σημερινὰ πολιτισμένα κράτη καὶ τοὺς χριστιανικοὺς λαοὺς ἀνεξίτηλον στίγμα, διὰ τὸ ὁποῖον θὰ αἰσχύνωνται αἱ μέλλουσαι γενεαί.

Ἐποστολὴ αὐταπαρτήσεως.

Εἰς τὸ ἐγκριτον περιοδικὸν «Συζήτησις», ὁ καθηγητὴς κ. Τσιριντάνης χαρακτηρίζει μὲ οὐσιαστικὴν ἀκριβολογίαν τὸ ἔργον τῆς ἀδελφῆς Νοσοκόμου, ὡς ἀποστολὴν θυσίας, παρομοίαν πρὸς τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀπαρνούμενης τὸν ἑαυτὸν τῆς Μοναχῆς. Καὶ πράγματι τὰ καθήκοντα τῆς ἀδελφῆς Νοσοκόμου λαμβάνουν ὅλον τὸ ὠραῖον καὶ ὑψηλὸν νόημά τους ἀπὸ τὴν αὐτοαφιέρωσιν εἰς τὸ φιλόανθρωπον ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπιτελοῦν. Τὸ δὲ χριστιανικὸν φρόνημα εἶναι ἡ μόνη ἐγγύησις διὰ τὴν κα-

θαρότητα καὶ τὴν πληρότητα τῆς αὐτοαφιέρωσης αὐτῆς εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου διὰ τῆς Εὐαγγελικῆς πρὸς τὸν «πλησίον ἀγάπης». Ἐπετέλεσαν δὲ σπουδαιότατον ὄντως ἔργον εἰς τὸν τομέα αὐτὸν αἱ θρησκευτικαὶ ἐκεῖνοι ὀργανώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐμερίμνησαν, ἀπὸ δεκαετιῶν ἤδη, νὰ ἐκθρέψουν πνευματικῶς καὶ νὰ στρέψουν πρὸς αὐτὸν εὐγενεῖς νεανικὰς γυναικείας ψυχὰς· εἰς τρόπον ὥστε σήμερον πολλοὶ ἀδελφαὶ Νοσοκόμοι νὰ εἶναι πρότυπα τῆς ὅλως εἰδικῆς ἀνθρωπιστικῆς καλλιέργειας, ἡ ὁποία ἀναγκαιεῖ εἰς τὴν τοιαύτην ἀποστολήν.

Εἶμεθα βέβαιοι.

Οἱ ἐκλεγέντες ὑπὸ τῆς ἀριστίνδην Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου νέοι Μητροπολίται εἶναι ὅλοι ἀνεξαιρέτως ἐπιστήμονες Θεολόγοι, καὶ ἔχουν διακονήσει ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἀποδοτικῶς εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου. Ἀλλὰ — καὶ τὸ κυριώτερον — διακρίνονται ὅλοι διὰ τὴν ἀπέριπτον καὶ πλήρη ἐνθέου ζήλου καὶ ταπεινοφροσύνης διακονίαν των, ὡς καὶ διὰ τὴν εὐσέβειάν των.

Διότι εἶναι βεβαίως ὅλως ἀπαραίτητος ἡ μόρφωσις καὶ μάλιστα εἰς τοὺς καιροὺς μας αὐτούς, τοὺς ὁποίους λυμαίνεται ὁ ὀρθολογισμὸς καὶ ἡ ἀπιστία. Ἀλλὰ πρέπει νὰ συνοδεύεται αὕτη ἀπαραιτήτως, μὲ θερμουργὸν καὶ ὑποδειγματικὴν εὐσέβειαν. Διότι περισσότερο ἀπὸ τοὺς λόγους διδάσκει τὸ παράδειγμα. Καὶ ὁ Κύριος θέλει τοὺς λειτουργοὺς του λύχνους «ἐπὶ τὸν μόδιον, ἵνα λάμπωσι πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ..» Καὶ τοὺς θέλει ἀκόμη ὑποδείγματα εὐσεβείας καὶ ἀγαθοποιίας, «ἵνα βλέπωσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ καλὰ αὐτῶν ἔργα καὶ δοξάζωσιν τὸν Πατέρα τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Καὶ εἶμεθα ἀπολύτως βέβαιοι, ὅτι οἱ ἐπιλεγέντες θὰ δικαιοῦσιν ἀπολύτως τὴν ἀνάδειξίν των εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ θ' ἀποβοῦν ἀκαταπόνητοι ἐργάται τοῦ ἐλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ συνδρόμως, ἐργάται προόδου καὶ σωτηρίας τῆς προσφιλοῦς μας πατρίδος, μοναδικῆ «ὁδός» πρὸς τὴν ὁποίαν εἶναι ὁ Χριστός.

Εἶναι ἀνάγκη.

Ὅπως καὶ εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν» γράφομεν, εἶναι ἀνάγκη νὰ ὀργανωθῆ, ἐν συνεργασίᾳ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, σειρά πνευματικῶν εὐκαιριῶν διὰ τοὺς παραθεριστὰς καὶ διὰ τοὺς κατασκηνωτὰς. Διότι ἡ ἔξοδος τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὰς ἑορτὰς τείνει νὰ γενικευθῆ. Καὶ πρέπει καὶ μυστηριακῶς, ὑπὸ τὴν ἐν-

Η ΕΡΓΑΣΙΑ

Ε΄.

Ἀπὸ τὴν πλάνην ὅμως αὐτὴν μᾶς ἀπελευθέρωσεν ὁ Χριστός, τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς παντοκρατορικῆς ἀγίας Τριάδος, ὁ τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος καὶ ἀπόλυτος μαζί πνευματικὸς ἄνθρωπος, ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ λυτρωμοῦ ὅλου τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Γιατὶ γιὰ ν' ἀναγεννήσῃ, μὲ τὴν ἔφεση τοῦ ἀγαθοῦ, τὴν πνευματικὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου—ποὺ εἶχε κλονισθῆ καὶ παραμορφωθῆ, δὲν εἶχεν ὅμως ὀριστικὰ ἐκμηδενισθῆ—ντύθηκε μὲ τὴν σάρκα του κι' ἐμαρτύρησεν ἐπάνω στὸ Σταυρό.

Κι' ἀπὸ τότες ἡ θεία του φωνὴ μᾶς καλεῖ νὰ τὸν ἀκολουθήσωμε· καὶ παίρνοντας σὰν («ὑπογραμμὸ») τῆς ζωῆς μας τὴν ἰδική του θεία ζωή, ν' ἀπαρνηθοῦμε κάθε μας ἑωσφορικὴ κι' ἐγωϊστικὴ διάθεση καὶ κάθε ἀχόρταγην ἀπληστία κι' ὅλα τ' ἄλλα κακὰ πάθη, ποὺ ὑποδουλώνουν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κάνουν παρανοικὸ καὶ μανιακό.

Στρατόπεδο τοῦ Θεοῦ γίνηκεν ἀπὸ τότες ὁ κόσμος. Κι' ὅλοι μας ἔχομε χρέος ἱερό, νὰ στρατευώμα-

νοιαν ἰδιαίτερας λειτουργικῆς προσπάθειας διὰ τοὺς διαφόρους ἐκδρομεῖς καὶ κατασκηνωτάς· καὶ διδακτικῶς, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὁμιλιῶν καὶ ἄλλων σχετικῶν πνευματικῶν εὐκαιριῶν, νὰ καταβληθῆ πᾶσα προσπάθεια νὰ μὴν ἀποξενοῦνται οὗτοι τοῦ Ἐκκλησιασμοῦ, καὶ νὰ ἐντείνεται τοιοῦτοτρόπως ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἡ θρησκευτικὴ χλιαρότης. Ἀναγνωρίζομε βεβαίως τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας δυσχερείας τοῦ πράγματος. Ἀλλὰ τώρα ποὺ ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν ζωὴν τῆς Παραδόσεως καὶ τῶν Ἑλληνοχριστιανικῶν ἰδεωδῶν ἀποτελεῖ τὸν Κυβερνητικὸν στόχον, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ κατανοηθῆ βαθέως ἡ μεγάλη σημασία τῆς προσπάθειας τῆς Ἐκκλησίας· καὶ ὅτι θὰ τύχῃ πρὸς τοῦτο πάσης ἐπικουρίας ὑπὸ τοῦ Κράτους. Ἄς μὴ λησμονῶμεν, ὅτι «τὸ μὲν ζητούμενον ἄλωτόν, ἐκφεύγει δὲ τ' ἀμελούμενον».

στε πρόθυμα—στρατιῶτες—στὴν κρίσιμη μάχη ποὺ δίνει ὁ Χριστός, γιὰ νὰ μᾶς ἀνοίξῃ δρόμους πρὸς τὸν οὐρανό, καὶ γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὸ πνεῦμα νὰ ὀρθοσταθῇ καὶ νὰ βαδίσῃ. Καὶ εἶναι ἀξιοθρήνητος λιποτάκτης, ὅποιος δὲν μέτεχει θεληματικά του κι' ἐνεργὰ στὸν ἀγῶνα καὶ στὸ ἔργον αὐτὸ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ κόσμου· βαστάζοντας, ὅπως Ἐκεῖνος, τὸν Σταυρό του, καὶ πειθαρχώντας στὴ θεία του ἐντολὴ «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους», ποὺ εἶναι ἡ σημαία τῶν οὐρανῶν ποὺ μᾶς ἀναδίπλωσε, καὶ ποὺ μ' αὐτὴ μονάχα θὰ ξεριζωθοῦν τ' ἀγκάθια τῆς κακίας καὶ θὰ ἐξουδετερωθῇ τὸ θανατερό τους δηλητήριο. Κι' ἔτσι, καὶ ἡ πνευματικότητά μας ὀλοένα θὰ πληθαίνη· καὶ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ θὰ θεμελιώνεται καὶ θ' ἀπλώνεται ἐπάνω στὴ Γῆ..

* * *

Γι' αὐτὸ ἡ ἐργασία, κάθε ἐργασία, δὲν πρέπει νὰ παίρῃ ποτὲ χαρακτῆρα βίας καὶ μορφὴν ἐξαναγκασμοῦ· οὔτε καὶ νᾶναι μόχθος βαρὺς κι' ἀσήκωτος. Ἄλλὰ νᾶναι πρόσχαρη κι' ἐλεύθερη προσφορά, ποὺ νὰ φουσᾷ ἐπάνω τῆς γλυκοφύσητη πνοῇ ἀνθρωπιᾶς. Καὶ νὰ ὀδηγῇ, ἔτσι, μὲ τὴν ἀμοιβαία κατανόηση ἐργοδότη κι' ἐργάτη καὶ μὲ τὴν ἀγάπη, σὲ μιὰν ἀνθοφορία καὶ καρποφορίαν ὕλικὴ καὶ πνευματικὴ, ποὺ θὰ μορφοποιῇ καὶ θὰ ἡμερώνῃ διαρκῶς τὸ χάος τῶν ἀσύντακτων ὕλικῶν στοιχείων, καὶ θ' ἀνυψώῃ καὶ θὰ ἐξωραΐζῃ τὴν ζωὴ.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει ν' ἀκτινοβολῇ πάντα του δημιουργικὴν ἐνέργεια καὶ χαρά. Καὶ ἡ ψυχὴ του ν' ἀναδύεται καὶ ν' ἀνεβαίῃ ἀπὸ τὰ λασπερὰ χῶματα, ὅπως ἡ νυμφαία ἐπάνω ἀπὸ τὰ πράσινα τέλματα. Κι' ὅπως τὸ Ἡλιοτρόπι στὸν Ἥλιο, ἔτσι κι' ὁ στοχασμός του νὰ προσανατολίζεται καὶ νὰ στρέφεται πάντα πρὸς τὴν ἀνέσπερη πηγὴ τοῦ φωτός, ποὺ μονάχα αὐτὴ ἔχει τὴν μπόρεση ν' ἀνεμοσκορπίζῃ τὰ πηχτὰ σκοτάδια καὶ τίς δολερές καὶ πλάνες φαντασιώσεις τῆς ὕλης. Ὁ

μόχθος τότε γίνεται ελαφρότερος στὸν ἐργαζόμενον, καὶ παίρνει μία βαθύτερη λυτρωτικὴ σημασία. Γιατὶ ἔχει τὸ συναίσθημα, πὼς μὲ τὴν προσφορά του καὶ μὲ τὴν ἐργασία του γίνεται, κατὰ κάποιον τρόπο, συνεργὸς τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ θεῖο του σχέδιο, πού ἀποβλέπει στὸν τελικὸ θρίαμβο τῆς ἀλήθειας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ὁμορφιάς. Καὶ δὲν ὑπάρχει βαθύτερη κι' εὐγενικότερη χαρὰ ἀπὸ αὐτὴν πού νοιώθει ὁ ἄνθρωπος, πού μὲ τὸν μόχθο του καὶ μὲ τὴν ἐλεύθερη βούλησή του δαμάζει τὴν ἐξωτερικὴν ἀναγκαιότητα!

* *

Γι' αὐτό, ὅσο καὶ δυνατὸς καὶ νᾶναι ὁ ἐργοδότης, κι' ὅσο ἀναγκασμένος κι' ἐξαρτημένος ἀπὸ τὴν θέλησή του ὁ ἄνθρωπος πού τὸν ἔχει στὴ δούλεψή του, πρέπει νὰ τοῦ φέρεται μὲ προσήνεια κι' εὐγενικά· καὶ νὰ μὴν τὸν λογιάζῃ σὰν ἓνα μυρμήγκι πού μπορεῖ νὰ τὸ ποδοπατήσῃ καὶ νὰ τὸ συντρίψῃ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του. Γιατὶ καὶ τὸ «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» τοῦ Χριστοῦ καταφρονᾷ. Μὰ καὶ τὸ μυρμήγκι, θὰ γίνῃ ζωνόσβουρος καὶ σφήκα, πού θὰ τὸν κεντρίσῃ ὀδυνηρὰ μὲ τὸ κεντρί της καὶ θὰ τὸν κἀνῃ νὰ πονέσῃ πολὺ. Δυνατὸς ἄνθρωπος δὲν εἶναι ὁ σκληρὸς. Ἀλλὰ ἐκεῖνος, πού μπορεῖ καὶ πού θέλει νὰ κἀνῃ τὸ καλὸ καὶ στὸν ἐχθρό του ἀκόμη. Μὲ τέτοιαν ἀντίληψη γιὰ τὴν ἐργασία καὶ γιὰ τὸν ἀνθρώπινο μόχθο, ἡ ζωὴ συντάσσεται στὸ θεῖο σχέδιο, καὶ τρυφραίνει καὶ γλυκαίνει. Καὶ κάθε δημιουργικὴ στιγμή τοῦ ἀνθρώπου συντελεῖ στὸ πλήρωμα τῆς θείας ἀλήθειας· καὶ γίνεται καταλύτρα τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου, πού ἀλλοιώτικα ἢ κυριαρχία του θὰ παρατείνεται μέσα στὸν ἄπειρο χρόνο.

* *

Καὶ πρέπει ὅλοι μας νὰ μοχθοῦμε, καὶ ν' ἀγωνιζώμαστε γιὰ νὰ δαμάσωμε καὶ ν' ἀναγκάσωμε τὴν ἀπεί-

θαρχη κι' ασύντακτην ὕλη, νὰ ζευχθῆ καὶ νὰ ὑποταχθῆ σ' ἓναν ἀνώτερο σκοπό. Καὶ ταυτόχρονα νὰ ἐλευθερώσωμε τὸ πνεῦμά μας, γιὰ νὰ φτερώνηται, νὰ ὑψώνηται καὶ νὰ σμίγη, ἔτσι, μὲ τὰ λειτουργικὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ μόνο ποῦ δὲν πρέπει νὰ κάνωμε εἶναι, νὰ γινώμαστε, ὅπως εἶπα, λιποτάκτες ἀπὸ τὴν μάχη κάτω ἀπὸ τὴν σημαία τοῦ Χριστοῦ· καὶ νὰ περιμένωμε ἄνεργα καὶ παθητικὰ τὸν ἐρχομὸ καὶ τὴν πραγματοποίηση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Στὸ μόχθο τοῦ ἀνθρώπου, φωτισμένον ἀπὸ τὴν ἐλευθερία, βρίσκεται τὸ μυστικὸ τῆς προκοπῆς του. Κι' ὅταν λέμε προκοπή, δὲν ἐννοοῦμε βέβαια, νᾶναι τὰ ὕλικὰ μονάχα ἀγαθὰ καὶ τὸ ὕλικὸ μονάχα συμφέρον ὁ μοναδικὸς σκοπὸς καὶ στόχος τῆς δημιουργικῆς μας δραστηριότητος. Ἀλλὰ παράλληλα μὲ τὴν καλυτέρευση τῶν ὕλικῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς μας, νὰ μὴν ξεχνοῦμε πὼς «οὐκ ἐπὶ ἄρτω μόνον ζήσεται ἄνθρωπος». Καὶ ν' ἀγωνιζώμαστε—ἀκόμη περισσότερο—γιὰ νὰ φωτίζεται ὁ νοῦς μας, νὰ πλαταίνῃ ἡ καρδιά μας, καὶ νὰ καλοθεμελιώνωμε τὴν πνευματικὴ μας δομὴ καὶ τὴν ἠθικὴ μας ὑπόστασι, φθάνοντας ὡς τὸ ἀνώτατο σκαλί τοῦ λογικοῦ μόχθου καὶ τῆς βολετῆς δημιουργικῆς προσπάθειας. Γιατί, χωρὶς ἄλλο, καταστροφή κι' ἀφανισμὸς περιμένουν τὸν ἀκαμάτην ἄνθρωπο καὶ τὴν ἀνεργὴν ἐκείνη ζωὴ, ποῦ δὲν πραγματοποιεῖται σύμφωνα μὲ τὸ θεῖο σχέδιο καὶ μὲ τὸ θεῖο θέλημα.

* * *

Καὶ βέβαια δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία, πὼς ἡ ἐργασία—στὴν ὄντολογικὴ τῆς οὐσίας καὶ ὑπόστασι—εἶναι λειτουργία κοινωνικὴ. Γιατὶ μέσα στὴν κοινωνία γίνεται καὶ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ ἐξυπηρετεῖ. Πρέπει ὅμως ταυτόχρονα νὰ ἐξυπηρετῆ καὶ τὸ ἄτομο καὶ νὰ ἱκανοποιῆ κατὰ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο τὶς ἀνάγκες του καὶ τὴν ἐλευθερία του. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴν παραγνωρίζεται καὶ νὰ μὴν παραθεωρῆται ποτὲ

καὶ μὲ κανένα τρόπο, ἡ προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ὁ κάθε ἐργαζόμενος νὰ αἰσθάνεται ὅσον εἶναι δυνατὸν μεγαλύτερη χαρὰ καὶ ἱκανοποίηση στὴν ἐργασία ποῦ κάνει.

Καὶ ἡ νομοθεσία μας στὸ ζήτημα αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι πολὺ προσεκτικὴ· καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ συμφιλιώσῃ σὲ μιὰν ἱεράρχησιν ὅλες τὶς ἐργασίες καὶ κάθε ἀνθρώπινο μόχθο, ἀπὸ τὸν ταπεινότερο ἕως τὸν ὑψηλότερο τῆς πνευματικῆς δημιουργίας. Ἀπὸ τὴν ἔνωση τῶν ξεχωριστῶν μουσικῶν τόνων προβάλλει ἡ θαυμαστὴ καὶ γλυκύτατη ἁρμονία τοῦ μέλους· καὶ ὁ καθένας τόνος ξεχωριστὰ δὲν προσφέρει καμμιάν εὐχαρίστηση. Ἔτσι, γιὰ νὰ διατηρῆται ἡ κοινωνικὴ ἁρμονία καὶ ἐνότητα, ὅλοι πρέπει νὰ συνεργοῦν κι' ὅλοι νὰ συμβάλλουν· ὁ καθένας μὲ τὸ ἐπάγγελμά του, καὶ κατὰ τὴν μάθησίν του καὶ τὴν εἰδίκευσή του. Ὁ φθόνος δὲ καὶ ἡ ζηλοτυπία νὰ ἐξοστρακίζονται ἀπὸ τὶς ψυχές. Γιατὶ τίποτα δὲν ἀποδιοργανώνει τόσο τὴν κοινωνία, ὅσο τὸ θανατερό φαρμάκι τοῦ φθόνου καὶ τῆς ζήλειας.

Γι' αὐτό, πρέπει νὰ γίνῃ βίωμά μας καὶ συνείδησή μας, πὼς κάθε λογῆς ἐργασία κι' ὅποιασδήποτε ποιότητος μόχθος, τὴν κοινωνία καὶ τὸ κοινωνικὸ σύνολο ἐξυπηρετεῖ. Καὶ μὲ τὴν συνείδησιν αὐτὴν τῆς κοινῆς συνεργασίας καὶ συναδελφότητος, ἡ ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ θὰ ριζώσῃ βαθύτερα μέσα στὶς καρδιές καὶ θὰ δίνῃ ὁλοένα καὶ πλουσιώτερους καρπούς ἀγάπης. Καὶ θὰ χαρίξῃ ἀκόμη στὸν ἀνθρώπινο μόχθο μιὰν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν βάση κι' ἓνα θρησκευτικὸ περιεχόμενο.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΕΦΗΒΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Α'

Οἱ κύριοι σκοποὶ τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν ἐφήβων, δέον νὰ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰς θεμελιώδεις ψυχολογικὰς ἀνάγκας τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, ὡς αὐταὶ παρουσιάζονται ὑπὸ τῆς Ψυχολογίας. Ἐκ τῶν στοιχείων τῆς Ψυχολογίας τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας συνάγεται, ὅτι, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος, ἐκκολάπτονται πάντα τὰ δυναμικὰ σπέρματα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀτόμου εἰς τρόπον ὥστε διὰ τῆς αἰφνιδίου ἀνθήσεως καὶ ἀφυπνίσεως τῆς προσωπικότητος τῶν νέων ἐγκαινιάζεται παρ' αὐτοῖς μία νέα ζωὴ, μία νιτα νιονα, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Δάντης¹. Τὴν νέαν ταύτην ζωὴν πρέπει ἀκριβῶς νὰ ἀξιοποιήσῃ τὸ χριστιανικὸν μορφωτικὸν ἔργον.

Τὸ π ρ ῶ τ ο ν χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, ὅπερ δέον νὰ λαμβάνηται σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς παιδαγωγικῆς, εἶναι ἡ ἀ ν ά π τ υ ξ ι ς τ ο ῦ κ ρ ι τ ι κ ο ῦ π ν ε ὑ μ α τ ο ς. Ἡ διάνοια ἀποκτᾷ νέους ὀρίζοντας. Ἀφυπνίζεται ἡ ὁρμὴ πρὸς τὴν γνῶσιν. Ὁ νέος προσπαθεῖ νὰ εὔρῃ τὰ νήματα τῆς ζωῆς, τῇ βοήθειᾳ τῶν ὁποίων θὰ βαδίσῃ διὰ τοῦ λαβυρίνθου τῆς πραγματικότητος². Ἀναπτύσσεται παρ' αὐτῷ ἡ κριτικὴ δύναμις, ἥτις ὀδηγεῖ εἰς χαλάρωσιν τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἐξαρτήσεως ἐκ τῶν ἀύθεντιῶν τοῦ παρελθόντος καὶ εἰς αὔξησιν τῆς ὁρμῆς πρὸς ἀνεξαρτησίαν, αὐτοκαθορισμόν, αὐτοδιαμόρφωσιν καὶ αὐτοκυβέρνησιν³. Ἡ ὁρμὴ αὕτη, ἐὰν δὲν χαλιναγωγηθῇ διὰ τῆς ἀγωγῆς ἐντὸς τῶν πρεπόντων ὀρίων, δημιουργεῖ τὸν κίνδυνον τῆς ὑπερβολικῆς ἀναπτύξεως τοῦ αὐτοσυναισθήματος, τοῦ ἀτομιστικοῦ, αὐτονομιστικοῦ καὶ ἀναρχικοῦ πνεύματος, τῆς ὑπεροφίας, τῆς ἀλαζονείας, τῆς κομπορρημοσύνης, τῆς ριζοσπαστικῆς καὶ εἰκονοκλαστικῆς τάσεως, τοῦ ὑπερκριτικοῦ καὶ σκεπτικιστικοῦ φιλελευθερισμοῦ, τοῦ πνεύματος τῆς ἀποστασίας, ὅπερ ζητεῖ αὐτοτέλειαν καὶ χειραφεσίαν ἐκ τῶν παραδεδεγμένων ἀξιῶν καὶ ἰδεῶν τῶν προγενεστέρων γενεῶν, τῶν ἀνωτέρων, τῶν γονέων, τῶν διδασκάλων

1. Eduart Spranger Ψυχολογία τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, μτφρ. Ν. Ἰ. Λοῦβαρι, Ἀθήναι 1926, σ. 386.

2. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 318-319.

3. Δημητρίου Ν. Μωραίτου, Ἐρησικευτικὴ καὶ ἠθικὴ ἀγωγή, ἐν Ἀθήναις 1935, σελ. 128. Γεωργίου Θ. Σακελλάρου, Ψυχολογία τοῦ ἐφήβου, Ἀθήναι 1939, σελ. 266.

λων⁴. Ἐὰν μέχρι τοῦδε τὰ ἡνία εὐρίσκονται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς χεῖρας τῶν γονέων καὶ διδασκάλων, ἐφεξῆς ταῦτα μεταβιβάζονται εἰς τὸν νέον. Ἐπὶ τι διάστημα δυνάμεθα ἀκόμη νὰ καθήμεθα ὡς σύμβουλοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δίφρου, πλησίον τοῦ ἡνιόχου, ἀλλ' οὐχὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον. Ὁ νέος κατ' αὐτὴν τὴν ἡλικίαν πολλάκις παρουσιάζει τὸ θέαμα ἑνὸς «φουσκωμένου διάνου»⁵, ζωηρὰς τάσεις διὰ μεταρρυθμίσεις, διὰ πνευματικὰς ἐπαναστάσεις, δι' ἀναθεώρησιν τῶν ἰδεῶν, ὡς καὶ ἀποπείρας συγκροτήσεως ἰδίας κοσμοθεωρίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ δι' ἰδίας πνευματικῆς ἐνεργείας θὰ ἔχη ἀνακαλύψει τὰ αἷτια καὶ τὸν λόγον τῶν γεγονότων καὶ τῶν φαινομένων⁶. Γενικῶς (ἢ νεανικῆ περιόδου εἶναι ὁ καιρὸς τῶν ἐρωτήσεων καὶ τῶν ἀποριῶν. Θρησκευτικαί, κοινωνικαὶ πεποιθήσεις, παραδόσεις τῆς φυλῆς σεβασταὶ ὑπὸ τῶν αἰώνων ὑποβάλλονται ὑπὸ τῶν νέων εἰς τὴν καυστικωτέραν κριτικὴν καὶ μετὰ καταπληθυσσοῦσης καὶ ἀδικαιολογήτου ἀλαζονείας»⁷.

Μία τοιαύτη λοιπὸν κριτικὴ στάσις τῶν νέων ἔναντι τῶν παραδεδεγμένων ἀξιῶν καὶ ἰδεῶν εἶναι φυσικὸν νὰ ἔχη ἀναλόγους ἐκδηλώσεις καὶ εἰς τὴν μεταφυσικὴν καὶ θρησκευτικὴν σφαῖραν. Τὸ ἐσχηματισμένον τῶν ἀποκεκρυσταλλωμένων θρησκευτικῶν παραδόσεων δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸν κυματούμενον ἐνδόμυχον αὐτῶν βίον. Δι' αὐτὸ τὸ ὑπερκριτικὸν καὶ σκεπτικιστικὸν πνεῦμα δημιουργεῖ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν ἀμφιταλαντεύσεις. Τὸ ἐν τῇ θρησκείᾳ ὑπερφυσικὸν ἰδίως στοιχεῖον ἢ τὸ παλαιὸν ἀκανθῶδες πρόβλημα τῆς Θεοδικίας εἶναι ἢ πέτρα τοῦ σκανδάλου διὰ πλείστους νέους. Ὡς λέγει ὁ Σπράνγκερ (Spranger), «τὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν βούλησιν, στοιχεῖον παντάπασις ἠθικόν, σκανδαλίζουσιν εὐνοήτως αἱ περὶ θαυμάτων διηγήσεις, αἱ ἐγέρσεις νεκρῶν καὶ ἰδία ἢ Ἀνάστασις. Ὁ νοῦς ταλαιπωρεῖται ἀμηχάνως ὑπὸ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀγίας Τριάδος ἢ ἀπορρίπτει ταχέως αὐτὸ τῇ βοηθείᾳ κριτικοῦ ἐλέγχου. Εἰς τὴν περὶ δημιουργίας ἱστορίαν ὀφείλονται οἱ μεγάλοι σωροὶ τῶν ἐρειπίων, εἰς τὰ ὁποῖα μεταβάλλονται αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις μεγάλου μέρους ἀνθρώπων. Ἀποδεικνύεται ἢ ὑπαρξίς τοῦ Θεοῦ; Εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη υἶόν ἐκ παρθένου γεννηθέντα; ἢ Ἦτο δυνατόν νὰ πορευθῆ μετὰ τῶν μαθητῶν ὁ Ἰη-

4. Παναγιώτου Ι. Μ π ρ α τ σ ι ὡ τ ο υ, Ἐπιτομὴ καὶ κοινωνισμὸς παρὰ τῆ νεολαίας, ἐκδ. β' ἐπιρρυθμιμένη, Ἀθήναι 1938, σελ. 9. Σ. Παπαδάκη, Ἡ μελλοντικὴ μας ἀγωγή, Ἀθήναι 1947, σ. 44-45. Eduard Spranger ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 70-72. Δημητρίου Μωραΐτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 86, 136-137.

5. Χάνφορντ Βάρ, Ἡ νεανικὴ ἡλικία, μτφρ. Μ.Γ. Μηχαηλίδου, σελ. 19, 31.

6. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 21. Σ. Παπαδάκη, ἐνθ' ἄνωτ.

7. Χάνφορντ Βάρ, ἐνθ' ἄνωτ.

σοὺς εἰς Ἐμμαούς;... Δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν, ὅτι τὸν κόσμον τοῦτον τῆς ἀδικίας ἐδημιούργησεν ἡ ἀγαθότης ἐνὸς Θεοῦ ; Διατι ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει τὸ κακόν ; Διατι ἐπιτρέπει νὰ εὐδοκιμῇ ὁ ἀμαρτωλὸς καὶ νὰ ἀφανίζεται ὁ ἀγνὸς καὶ ὁ ἔντιμος ;». Τὰ ἐρωτήματα ταῦτα ἀπασχολοῦν πολλοὺς νέους. «Ὁ ἔφηβος ἀναγκαιῶς θὰ διέλθῃ διὰ τῆς φάσεως τῆς ἀμφιβολίας, τῆς κριτικῆς. Ὡς πρὸς τὸ εἶδος τῶν ἀμφιβολιῶν, αὗται ἀναφέρονται εἰς τὸ ὑπερφυσικὸν στοιχεῖον τῆς θρησκείας, τὰ θαύματα, τὰ μυστήρια, τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς»⁸.

Ὅταν οἱ νέοι, κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην ἡλικίαν, χειραγωγηθῶν ὑπὸ ἀνθρώπων, ἀρνούμενων τὴν πίστιν, ἢ ὑπὸ βιβλίων ἀντιχριστιανικοῦ καὶ ὕλιστικοῦ περιεχομένου, εἶναι δυνατὸν νὰ κλονισθῶν εἰς τὴν πίστιν καὶ νὰ ὀδηγηθῶν εἰς κατάστασιν πλήρους ἀδιαφορίας ἢ εἰς ρῆξιν πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὴν δημιουργίαν μιᾶς ἀναιμικῆς προσωπικῆς θρησκευτικότητος⁹.

Ὡστε ἡ χριστιανικὴ ἀγωγή, καλουμένη νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς νέους τὰς ὑπερβατικὰς ἀληθείας τοῦ χριστιανισμοῦ, ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ πολλὰς καὶ μεγάλας δυσκολίας, συνηρημένας πρὸς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος σκεπτικιστικὴν διάθεσιν.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνον ἡ δυσκολία αὕτη. Παραλλήλως ἡ νεανικὴ ἡλικία παρουσιάζει καὶ πλεῖστα ἄλλα προβλήματα. Δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀπαιτοῦσα διαφορετικὴν παιδαγωγικὴν μέθοδον ποικιλία τῶν ψυχολογικῶν τύπων τῶν νέων, διακρινομένων εἰς αἱματώδεις ἢ χολερικοὺς ἢ μελαγχολικοὺς ἢ φλεγματικούς, εἰς σχιζοειδεῖς ἢ κυκλοθύμους, εἰς ἐνδοστρεφεῖς ἢ ἐξωστρεφεῖς. Ἡ ποικιλία ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ ψυχῇ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ νέου. Ἡ ἐσωτερικὴ διαταραχὴ καὶ ἀστάθεια εἶναι τὸ γνῶρισμα αὐτῆς τῆς ἡλικίας. Εἶναι ἐποχὴ ἀκαθορίστων ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν τάσεων μὲ ἐνθουσιασμούς, ρωμαντισμούς, μυστικισμούς, ἀλλὰ καὶ μὲ γενετησίους καὶ ἠθικὰς διαστροφάς.

Ὁ νέος εἶναι ὑπεραυστηρὸς πρὸς τὰς παραδεδεγμένας ἀξίας καὶ δὲν θέλει νὰ ὑποταγῇ εἰς αὐτάς, ἀλλὰ παραλλήλως δεικνύει εὐκόλως ὑποταγὴν εἰς τὰ κελύσματα τῶν παθῶν τοῦ ἢ τῶν ὀργάνωσεων, τῶν ὁποίων μετέχει, καὶ ὑπερβολικὴν συγκατάβασιν εἰς τὰς ἰδικὰς του ιδέας, αἵτινες ἐπηρεάζονται ἐκ τῶν συναισθημάτων τοῦ ἢ ἐκ τῶν ἰδεῶν τῶν φίλων τοῦ

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

8. Δημητρίου Μωραίτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 85.

9. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ αἰωνία ἀλήθεια, Ἀθήναι 1960, σ. 4.

Ἡ ἀγωνία ἐνὸς ἱερέως.

“ΣΩΜΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ...”

Χωρὶς κι' ἐγὼ νὰ τὸ καταλάβω, τὰ βήματά μου μ' ἔφεραν στὸ κέντρο τοῦ πιὸ μεγάλου μυστηρίου.

Σοῦ προσφέρω τὰ ὑλικά δῶρα τῆς κοινότητος, ποὺ ἐκπροσωπῶ. Ἄρτο καὶ οἶνο. Καὶ σὺ τὰ προσδέχεσαι. Τὰ μεταβάλλεις σὲ σῶμα κι' αἷμα δικό σου. Καὶ μᾶς τὰ δίνεις.

Μυστήριο.

Γεμίζει τὴ σκέψι μου μὲ ἀπορία καὶ θαυμασμὸ καὶ τὴν καρδιά μου τὴν κάνει νὰ χτυπάη δυνατά.

Μυστήριο, τὸ πῶς πραγματοποιεῖται ἡ μεταβολή. Πῶς τὸ μικρὸ κομμάτι τοῦ ἄρτου κι' ὁ λίγος χυμὸς τοῦ σταφυλιοῦ δέχονται τόση Χάρι, ὥστε νὰ μετατρέπωνται σὲ σῶμα καὶ αἷμα δικό σου.

Οἱ ζωντανοὶ ὀργανισμοί, σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους ποὺ ἔχει ὀρίσει ἡ πανσοφία σου, ἀφομοιώνουν τὶς ὑλικὲς τροφές καὶ τὶς μετατρέπουν σὲ σάρκα κι' αἷμα.

Στὸ Δεῖπνο τῆς Εὐχαριστίας δὲν γίνεται κάτι παρόμοιο. Δὲν δέχεσαι σὺ μέσα σου τὶς ὑλικὲς τροφές, γιὰ νὰ τὶς ἀφομοιώσῃς καὶ νὰ τὶς μετατρέψῃς σὲ στοιχεῖα τῆς ὑπάρξεώς σου. Μὲ τὴν ἐνέργεια τῆς θεϊκῆς σου δυνάμεως τὰ μεταστοιχειώνεις καὶ τὰ μεταποιεῖς (καθ' ἑαυτά), καθὼς βρίσκονται ἀποτεθειμένα στὴν Τράπεζα τοῦ Μυστηρίου σου.

Οἱ ἱεροὶ ἱστορικοί, οἱ εὐαγγελισταὶ σου, μᾶς διέσωσαν τὸ χρονικὸ τῆς πρώτης («μεταβολῆς»). Στὴ φορτισμένη μὲ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσι ἀτμόσφαιρα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, ἐνῶ οἱ μαθηταὶ σου ἐκύκλωναν τὴν ἱερὴ Τράπεζα, πῆρες στὰ θεϊκά σου χέρια τὸν ἄρτο, τὸν εὐλόγησες, τὸν κομμάτιασες καί, μετὰ, τὸν πρόσφερες, λέγοντας: «λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου». Ὑστερα (λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκες αὐτοῖς λέγων· πίστε εἰς αὐτοῦ πάντες· Τοῦτό γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφρασιν ἁμαρτιῶν) ¹.

Δὲν ἀσχολεῖσαι, Κύριε, μὲ τὰ ἐρωτήματα τῆς περιεργείας μας.

Ἴσως οἱ μαθηταὶ σου νὰ μπῆχαν τότε σὲ ἀπορία καὶ νὰ δοκίμασαν τὸν πειρασμὸ νὰ ρωτήσουν, μὲ ποῖο τρόπο πραγματοποιήθηκε ἡ μεταβολή. Ὅμως δὲν τόλμησαν. Ἡ σοβαρὴ σου στάσι, ἀπόλυτα φυσικὴ στὸ πρόσωπό σου καὶ στὴν περίστασι, δὲν τοὺς παραχώρησε τὸ δικαίωμα.

1. Ματθ. κστ', 26, 27.

Τὸ ἴδιο κάνεις καὶ τώρα.

Πιστοὶ στή δική σου ἐντολή κι' ἐγὼ κι' οἱ συλλειτουργοὶ μου στρώνουμε τὴ Μυστικὴ Τράπεζα. Ἀποθέτουμε σ' αὐτὴν τὰ τίμια δῶρα. Προφέρουμε μὲ ἱερὸ δέος τὰ ἴδια λόγια, τὰ δικά σου. Κι' ἀπλώνουμε δειλὰ τὸ ἱερατικὸ μας χέρι κατὰ τὸ δικό σου παράδειγμα σὲ κίνησι εὐλογίας πάνω ἀπ' τὸν ἄρτο καὶ τὸν οἶνο, ἱκετεύοντας, ταυτόχρονα, θερμὰ τὸν οὐράνιο Πατέρα, νὰ στείλῃ αὐτὸ Πνεῦμα τὸ "Ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα καὶ εὐλογῆσαι αὐτά, καὶ ἀγιάσαι καὶ ἀναδεῖξαι τὸν μὲν ἄρτον εἰς αὐτὸ τὸ τίμιον σῶμα σοῦ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ δὲ ποτήριον εἰς αὐτὸ τὸ τίμιον αἷμα σοῦ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ ἐκχυθὲν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας».

Τὴν ὥρα αὐτὴ πραγματοποιεῖται ἡ ἀγία μετουσίωσι. Δὲν μοῦ δόθηκε ὅμως νὰ ἐξιχνιάσω τὸ πῶς. Τὸ κρατᾶς σφραγισμένο, ὅπως τὸ κράτησες ἀπ' τοὺς μαθητάς σου. Ἴσως γιὰ τὸ δὲν ἀντέχει νὰ τὸ κρατήσῃ ἡ ἀδύνατη διάνοιά μου.

* * *

Σῶμα καὶ αἷμα...

Ὁ συλλογισμὸς, ποὺ κάνω, δὲν εἶναι δικός μου, Κύριε. Τὸν δανείζομαι ἀπὸ ἕνα σοφὸ καὶ ἅγιο. Δὲν πιστεύω πῶς ἐξηγεῖ καὶ ξεδιαλύνει τὸ μυστήριον. Εἶναι ἀπλῶς ἕνα βῆμα, ποὺ κάνει ὁ ἀνήσυχος λογισμὸς μας.

Στὴν ὑπόστασι τῆ δικῆ μας, ὁ ἄρτος, ποὺ παίρνομε μέσα μας, μετὰ ἀπὸ μιὰ σειρὰ ἀλλοιώσεων, μετατρέπεται σὲ κύτταρα, σὲ σάρκα.

Τὸ ἴδιο ἔγινε καὶ στὴν ἀνθρώπινη φύσι τῆ δικῆ σου. Ὁμοίος σὰν ἄνθρωπος, πέρα ὡς πέρα μὲ μᾶς, ἔφαγες ἄρτο καὶ ἤπιες ποτὸ. Καὶ τὰ στοιχεῖα αὐτά, μέσα σου, μετατράπηκαν σὲ σῶμα καὶ αἷμα. Στὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα, τὸ ὅποιο, ἐπειδὴ ἦταν ἐνωμένο μὲ τὴ θεία φύσι, εἶχε κι' αὐτὸ θεοποιηθῆ. «Καὶ γὰρ ἐκεῖνο τὸ σῶμα, ἄρτος τῆ δυνάμει ἦν. Ἠγιάσθη δὲ τῆ ἐπισκηνώσεϊ τοῦ Λόγου τοῦ σκηνώσαντος ἐν τῇ σαρκί».

Ἐκεῖνο, ποὺ γινόταν τότε μὲ τρόπο περισσότερο ὁμαλό, μὲ τὸ νὰ μεταβληθῆ ὁ ἄρτος σὲ σῶμα σου καὶ τὸ σῶμα σου νὰ θεοποιηθῆ μὲ τὴν ἐνωσί του μὲ τὴν θεότητα, γίνεται καὶ στὴν Εὐχαριστία μὲ τρόπο περισσότερο ἄμεσο. «Ἐκεῖ τε γὰρ ἡ τοῦ λόγου Χάρις, ἅγιον ἐποιεῖτο σῶμα, ᾧ ἐκ τοῦ ἄρτου ἡ σύστασις ἦν, καὶ τρόπον τινὰ καὶ αὐτὸς ἄρτος ἦν, ἐνταῦθα τε ὡσαύτως ὁ ἄρτος, καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος, ἀγιάζεται διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως, οὐ διὰ βρώ-

σεως και πόσεως προΐων εις τὸ σῶμα τοῦ Λόγου, ἀλλ' εὐθὺς πρὸς τὸ σῶμα τοῦ Λόγου μεταποιούμενος²⁾».

Δὲν εἶναι ἀδύνατο αὐτὸ στῆ δύναμί σου. Ὅσο κι' ἂν φαίνεται παράξενο στῆ σκέψι μου, εἶναι ἀπόλυτα κατορθωτὸ σὲ σένα, πού δὲν ὑποτάσσεσαι στοὺς νόμους, στοὺς ὁποίους ὑποκύπτει ἡ δική μας ἀδύνατη φύσι. Μπορεῖς, μὲ μιὰ θεία ἐνέργεια μὲ μιὰ παρέμβασι, ἀθέατη στὰ ἀνθρώπινα μάτια μας, νὰ μεταβάλῃς τὰ προκείμενα δῶρα σὲ σῶμα καὶ αἷμα δικό σου.

*
**

Σῶμα καὶ αἷμα...

Οἱ αἰσθήσεις μου, καὶ μετὰ τῆ μεταβολῆ, ἐξακολουθοῦν νὰ πληροφοροῦν τῆ σκέψι μου, ὅτι μπροστά μου βρίσκονται ὕλικά στοιχεῖα. Τὰ μάτια μου βλέπουν ἄρτο καὶ οἶνο. Τὰ δάκτυλά μου ἐξασηκμένα σὲ χίλιες δυὸ ἄλλες περιπτώσεις, μὲ πείθουν πὼς ἐγγίζω ἄρτο καὶ οἶνο. Ἡ γλῶσσα μου μὲ πληροφορεῖ κι' αὐτὴ πὼς γεύομαι ἄρτο καὶ οἶνο. Ἀκόμη ἡ ὄσφρησις κι' ἡ ἀκοή συνηγοροῦν καὶ προσυπογράφουν τῆ μαρτυρία τῶν ἄλλων αἰσθήσεων.

Ὅ,τι ἔχω στὴν ὕπαρξί μου μὲ τὸ ὅποιο ἀποκτῶ αἴσθησι τοῦ ὕλικου κόσμου, μοῦ λέει πὼς μπροστά μου ἔχω στοιχεῖα ὕλικά, αὐτὰ πού ἀπόθεσα στὴν Ἀγία Τράπεζα.

Ὅμως ἡ καρδιά μου, ποῦναι προικισμένη μὲ τὸ αἰσθητήριό τῆς πίστεως, μοῦ δίνει πέρα ὡς πέρα διαφοροτικὴ μαρτυρία. Τὸ μάτι τῆς ψυχῆς μου, πού βλέπει πιὸ μακριὰ καὶ πιὸ καθαρά, διακρίνει ἀπὸ τὰ εἶδη τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου» τῆ δική σου παρουσία. Μοῦ λέει, πὼς κι' ἂν τὰ ἁγιασμένα τίμια δῶρα διατηροῦν τὴν ὕλικότητα καὶ τῆ γεῦσι τῶν καρπῶν τῆς γῆς, στὴν οὐσία εἶναι τὸ ἅγιο σῶμα καὶ τὸ τίμιο αἷμα τοῦ Λυτρωτοῦ μου.

Ἀντίθεσι στὶς μαρτυρίες τῶν ματιῶν μου καὶ τῆς ψυχῆς μου. Εὐλογημένη ἀντίθεσι.

Τὸ νοιώθω, Κύριε, δὲν διχάζει ἡ ἀντίθεσι αὐτὴ τὴν προσωπικότητά μου. Μὲ βοηθεῖ στὴν ὀλοκλήρωσι καὶ τὴν πλατύτερη κι' ὀρθότερη σχέσι μὲ τὴν πραγματικότητα.

Οἱ πληροφορίες πού παίρνω δὲν εἶναι ἀντιφατικές. Ἡ μιὰ συμπληρώνει τὴν ἄλλη. Οἱ αἰσθήσεις τοῦ σώματος μένουν στὸ ἐξωτερικό, στὸ «φαινόμενο». Ἡ πίστι, βοηθημένη ἀπὸ τὸ λόγο σου, προχωρεῖ στὴ βαθύτερη οὐσία. Μὲ πληροφορεῖ καὶ μὲ πείθει γιὰ τὴν ὑπερούσια μεταβολῆ, πού πραγματοποιήθηκε μὲ τῆ δική σου Χάρι.

Δὲν ἔχω λόγο ν' ἀμφιβάλλω. Γιατὶ ξέρω τῆ δύναμί σου καὶ τὴν ἀγάπη σου.

2. Γρηγορίου Νύσσης, Λόγος Κατηχητικὸς λζ'.

Τὸ πιστεύω καὶ τὸ διακηρύττω : «Ὁὐχ ὡς κοινὸν ἄρτον οὐδὲ κοινὸν πόμα ταῦτα λαμβάνομεν· ἀλλ' ὄν τρόπον διὰ λόγου Θεοῦ σαρκοποιηθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν καὶ σάρκα καὶ αἷμα ὑπὲρ σωτηρίας ἡμῶν ἔσχεν, οὕτως καὶ τὴν δι' εὐχῆς λόγου τοῦ παρ' αὐτοῦ εὐχαριστηθεῖσαν τροφήν, ἐξ ἧς αἷμα καὶ σάρκες κατὰ μεταβολὴν τρέφονται ἡμῶν, ἐκείνου τοῦ σαρκοποιηθέντος Ἰησοῦ καὶ σάρκα καὶ αἷμα ἐδιδάχθημεν εἶναι»³.

*
* *

Σῶμα καὶ αἷμα...

Τὸ μυστήριον ἔχει κι' ἓνα ἄλλο βάθος. Ἀπρόσιτο κι' αὐτὸ στὴ σκέψι μου καὶ σκεπασμένο ἀπ' τὴν ἐρευνητικὴ ματιά μου.

Στὸ Θουσιαστήριον, τὸ ὑλικὸ στὴ φύσι, τὸ κλεισμένο στὸ χῶρο, βρῖσκεσαι ὀλόκληρος.

Μὲ τὸ στόμα τοῦ προφήτου σου μᾶς εἶπες : «ὁ οὐρανὸς μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι, ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου ;»⁴.

Ὁ λαὸς ποῦ ἄκουγε τὴν προφητεία, μελαγχολοῦσε στὴ σκέψι, πὼς δὲν ὑπάρχει τόπος ἱκανὸς νὰ χωρέσῃ τὴ δόξα σου καὶ νὰ ἀντέξῃ τὴ φωτιά τῆς παρουσίας σου.

Σήμερα, Χριστέ μου, ἐμεῖς τὰ παιδιὰ σου ὑποκλινόμαστε μπροστὰ στὸ μεγαλεῖο σου. Ἀλλὰ καὶ σὲ βρῖσκουμε. Σὲ βλέπουμε θρονιασμένο στὸν πῖθ ἱερὸ χῶρο τοῦ ναοῦ μας, στὸ ἅγιο Θουσιαστήριον.

Ἡ γῆ μας γίνεται οὐρανός.

Ὁ ναὸς ἀνάκτορό σου.

Τὸ Θουσιαστήριον θρόνος σου.

Μὲ πύρινα λόγια, γεμᾶτα εὐγενικὸ παλμό, μοῦ φωνάζει ὁ Χρυσόστομος διδάσκαλος τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας σου. «Ἐνταῦθα γάρ σοι τὴν γῆν οὐρανὸν ποιεῖ τουτί τὸ μυστήριον. Ἀναπέτασον γοῦν τοῦ οὐρανοῦ τὰς πύλας, καὶ διάκνυσον· μᾶλλον δὲ οὐχὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ τοῦ οὐρανοῦ τῶν οὐρανῶν, καὶ τότε ὄψει τὸ εἰρημένον. Τὸ γὰρ πάντων ἐκεῖ τιμιώτερον, τοῦτό σοι ἐπὶ τῆς γῆς δεῖξω κείμενον. Ὡσπερ γὰρ ἐν τοῖς βασιλείοις τὸ πάντων σεμνότερον, οὐ τοῖχοι, οὐκ ὄροφος χρυσοῦς, ἀλλὰ τὸ βασιλικὸν σῶμα τὸ καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου· οὕτω καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τὸ τοῦ βασιλέως σῶμα. Ἀλλὰ τοῦτό σοι νῦν ἔξεστιν ἐπὶ τῆς γῆς ἰδεῖν. Οὐ γὰρ ἀγγέλους οὐδὲ ἀρχαγγέλους οὐδὲ οὐρανοὺς καὶ οὐρανοὺς οὐρανῶν, ἀλλὰ αὐτὸν τὸν τούτων σοι δείκνυμι Δεσπότην»⁵.

3. Ἰουστίνου Α' Ἀπολογία 66.

4. Ἡσαΐου ξστ', 1, Πραξ. ζ', 49.

5. Ἰωάν. Χρυσόστομου, ὁμιλία XXIY εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους.

Τὸ μικρὸ καὶ περιορισμένον θυσιαστήριον τοῦ ναοῦ μας, πῶς εὐ-
ρύχωρο καὶ ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς.

Σὺ ὁ ἄπειρος καὶ ἀναφήης καὶ ἀχώρητος, θρονιασμένος στὸ
μικρὸ μας Θυσιαστήριον.

Χωρὶς ν' ἀπουσιάζῃς καθόλου ἀπὸ τὰ ἐπουράνια, βρίσκεσαι
«ὄλος ἐν τοῖς κάτω», στὸν ἱερὸ θρόνον, πού σου ἀφιέρωσε ἡ Ἐκκλη-
σία Σου.

* *

Δὲν ἀντέχω, Χριστέ μου, νὰ σταθῶ ἀπαθήης. Ὑποκλίνομαι μπρο-
στὰ στὰ ἁγιασμένα τίμια δῶρα. Δηλαδή μπροστὰ σου. Καὶ βγά-
ζω ἀπ' τὴν καρδιά μου, νὰ σοῦ προσφέρω, ὅτι ἔχω τὸ πῶς ἀγνό.
Τὸ χρυσάφι τῆς ἀφωσιώσεώς μου. Καὶ «τὸν λίβανον» τῆς λατρείας
μου.

Εἶδα ἁγιογράφο νὰ εἰκονίζῃ μὲ τὸ φορτισμένο μὲ ἔμπνευσι
καὶ συγκίνησι πινέλλο του, μιὰ ἀληθινὰ μεγαλειώδη παράστασι
στὸ τόξο πού σκεπάζει τὸ ἱερὸ βῆμα ἐνὸς ναοῦ σου. Στὸ κέντρο,
μὲ ζωηρὲς πινελιές, ζωγράφισε τὸν ἅγιο κρατῆρα, μέσα στὸν
ὁποῖο βρίσκεται τὸ ἅγιο σῶμα σου καὶ τὸ τίμιον αἷμα σου. Χρυσὲς
ἀκτῖνες καὶ φωτεινὰ τόξα αἰσθητοποιοῦν τὴν παρουσία σου καὶ
τὴν ἄρρητη δόξα σου. Κι' ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ, τὸ ἐπιδέξιο χέρι του
τοποθέτησε αἰθέριες ἀγγελικὲς μορφές, σὲ στάσι εὐλαβικοῦ προ-
σκυνήματος.

Κάθε φορά πού συναντῶ τὴν παράστασι αὐτή, σκέκομαι καὶ
τὴν κυττάζω. Δὲν εἶναι μόνο μιὰ δυνατὴ σύλληψι τοῦ καλλιτέχνου.
Εἶναι ταυτόχρονα, μιὰ παράστασι, πού ὑλοποιεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ βασικὰ
δόγματα καὶ μιὰ ἀπ' τὶς πῶς θεμελιακὰς ἀρχὰς τοῦ μεγάλου μυστη-
ρίου.

Τὰ ἁγιασμένα δῶρα εἶναι τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα σου. Ταιριάζει
λοιπὸν σ' αὐτὰ ἡ λατρεία μας. Χρέος μας, ὄχι ἀπλῶς νὰ τὰ θεω-
ροῦμε ἁγιασμένα, ὅπως ὅλα τὰ σκεύη καὶ τὰ ἀντικείμενα τοῦ
ναοῦ, ἀλλὰ νὰ τὰ ἐγγρίζουμε μὲ φόβον καὶ τρόμον κι' εὐλάβεια καὶ
καθαρὰ αἰσθήματα λατρείας. Καὶ τὰ μεγαλύτερα ἀδελφία μας,
οἱ ἄγγελοι καὶ μεῖς οἱ ἄνθρωποι. «Μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας ὡς
βασιλέως προσερχόμενοι σώματι»⁶.

Τὰ καθαγιασμένα δῶρα πρέπει νὰ τὰ προσκυνοῦμε.

Ὅπως οἱ ἄγγελοί σου σὲ προσκυνοῦν στὸν οὐρανόν.

Ὅπως οἱ ποιμένες κι' οἱ μάγοι γονάτισαν μπροστὰ σου στὴ
φάτνη.

Ὅπως οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ μαθήτριες τύλιξαν τὸ σῶμα σου μὲ

6. Διαταγαὶ Ἀποστόλων Β' LVII.

τ' ἀρώματα καὶ τὰ δάκρυα τῆς λατρείας των πρὶν σ' ἀποθέσουν στὸν τάφο.

Μὲ τὴν ἐνανθρώπησί σου ἤρθες κοντά μας. Μὲ τὸ μυστήριο τῆς Θ. Εὐχαριστίας μένεις κοντά μας.

“Ὅταν λατρεύουμε τὰ ἁγιασμένα δῶρα, λατρεύουμε Ἐσένα τὸν ἴδιο. Τὸν «ἐνανθρωπήσαντα καὶ σταυρωθέντα» Λυτρωτῆ μας.

* * *

Σῶμα καὶ αἷμα..

Στὴν Ἁγία Τράπεζα. Στὸ ναό μας. Στὰ ἱερατικά μας χέρια. Στὴν καρδιά μας.

Εὐλογία ἰδιαίτερη στὰ ἔμφυχα καὶ τὰ ἄψυχα, ποὺ ἔρχονται σ' ἐπαφή μὲ τὸ ἅγιο σῶμα σου καὶ τὸ τίμιο αἷμα σου.

Στὸ Θυσιαστήριο ποὺ γίνεται θρόνο σου.

Στὸ ναό, ποὺ σὲ στεγάζει.

Στὰ ἱερατικά μας χέρια, ποὺ ἀξιῶνται νὰ σὲ κρατοῦν.

Στὶς καρδιές μας ποὺ σὲ δέχονται.

Δὲν λησμονῶ τὴν βαρειά μου εὐθύνη.

“Ὅ,τι σὲ ἐγγίζει, πρέπει νὰ τὸ διατηρῶ ἀμόλυντο καὶ καθαρὸ. Καὶ τὸ οἰκοδόμημα. Καὶ τὰ λειτουργικὰ σκεύη. Καὶ τὰ ἄμφια. Μὰ, πρὸ παντός, τὰ χέρια μου καὶ τὴν καρδιά μου.

Τὸ σκέπτομαι συχνά : «Τίνος οὐκ ἔδει καθαρώτερον εἶναι τὸν ταύτης ἀπολαύοντα τῆς θυσίας; ποίας ἡλιακῆς ἀκτῖνος τὴν χεῖρα τὴν ταύτην διατέμνουσαν τὴν σάρκα, τὸ στόμα τὸ πληρούμενον πυρὸς πνευματικοῦ, τὴν γλῶσσαν τὴν φοινισσομένην αἵματι φρικωδεστάτω;»⁷. «Τίνος δὲ οὐ καθαρωτέραν καὶ ἁγιωτέραν τῆς τοσοῦτον πνεῦμα ὑποδεχομένην ψυχὴν»⁸.

“Ὅταν βλέπω ἅγιο Ποτήριο, ποὺ δὲν εἶναι ἀπόλυτα καθαρὸ, ἀναστατώνομαι. Εἶμαι ἔτοιμος νὰ στιγματίσω, μερικὲς φορὲς καὶ μὲ λόγια πικρά, τὸν ἀπρόσεκτο ἢ ράθυμο συλλειτουργό μου.

Πόσο σπεύδω ἀσυλλόγιστα !

Κι' ἡ δική μου καρδιά ἅγιο Ποτήριο εἶναι. Ποὺ δέχεται μέσα τὸ σῶμα σου καὶ τὸ αἷμα σου. Κρατήρας ἱερός, ποὺ δὲν ἐπλασαν τεχνίτου χέρια, ἀλλὰ τὰ δικά σου παντοδύναμα καὶ πανάσπιλα δάκτυλα. Κι' ὅμως, αὐτὸν τὸν κρατήρα ἢ τὸν ἀφίνω παραμελημένο, ἢ μὲ τὴν ἐλεύθερη θέλησί μου τὸν βεβηλώνω.

Ἡ προσωπική μου ἀμέλεια μὲ ταπεινώνει καὶ μοῦ σφραγίζει τὸ στόμα.

Πῶς νὰ στιγματίσω τοὺς συλλειτουργούς μου, ἀφοῦ ἐγὼ εἶμαι ὑπόδικος γιὰ μιὰ πιὸ ἔνοχη ἀμέλεια ;

7. Ἰωάν. Χρυσοστόμου, ὁμιλία ΠΒ εἰς Ματθαῖον.

8. Ἰωάν. Χρυσοστόμου, περὶ ἱερωσύνης VI δ'.

Νοιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ ἀγνίσω καὶ νὰ καθάρισω τὸν κρατῆρα. Για νὰ σὲ ὑποδεχθῶ «μὴ εἰς κρῖμα ἢ εἰς κατάκριμα». «Οὐ γὰρ ἀπλῶς ἐσθίειν προστέταξαι, ἀλλὰ καὶ διακρίνειν τὸ τοιοῦτον παρακελευόμεθα σῶμα· δηλονότι σαρκὸς μολυσμὸν καὶ πνεύματος ἀποθιμένους· καὶ δοχεῖον τοῦ πνευματικοῦ μύρου παρασκευάσαντας, οὕτω τῇ καθαρᾷ προσεγγίσει θυσία»⁹.

* *

Χριστέ μου, σοῦ προσφέρω τὰ δυὸ μολυσμένα μου χέρια, τὴ βέβηλη γλῶσσα μου, τὴ λερωμένη καρδιά μου. Για νὰ τὰ λυώσης στὸ καμίνι τοῦ Γολγοθᾶ σου. Νὰ τὰ ξαναχύσης καινούργια. Καὶ νὰ μοῦ τὰ δώσης ξανά. Νὰ μοῦ δώσης δυὸ χέρια ἄσπιλα, ποὺ νὰ μποροῦν νὰ σὲ ἐγγίξουν. Μιὰ γλῶσσα ἀγνή, ἄξια νὰ σὲ δέχεται. Μιὰ καρδιά ὀλοκάθαρη ἱκανὴ νὰ σὲ φιλοξενήσῃ.

Δὲν ἔχω μπροστά μου καινὰ ἀνθρώπινα δῶρα, για νὰ τὰ πλησιάσω ὅπως κι' ὅπως.

Ἔχω τὸ σῶμα σου καὶ τὸ αἷμα σου.

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ Ζ. ΓΚΑΤΖΙΡΟΥΔΗΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

9. Μ. Βασιλείου, λόγος περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Μητροπολίτου Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

“ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ,”

Εἰς τόμους πέντε σελ. 2124

Ἦτοι λόγοι ἑορταστικοί, περιστατικοί κ.λ.π. Ἄρθρα, Μελέται, τοῦ σοφοῦ καὶ ἀειμνήστου Ἱεράρχου.

Διατίθενται διὰ τοὺς αἰδεσιμωτάτους ἱερεῖς, κληρικούς, καὶ θεολόγους, πρὸς ἐμπλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης των, ἀντὶ δραχμῶν 200 ἐπὶ τρίμηνον, ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

Πληροφορία: Γράψατε εἰς «ΕΦΗΜΕΡΙΟΝ»

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΤΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ
Ο ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

λδ'. Καὶ τίς ἐστὶ παρὰ ταῦτα, ὁ τὸ τάχος ἀπαιτῶν πρὸ τῆς ἀσφαλείας καὶ τοῦ συμφέροντος; Τίς ὁ πλάτων, καθάπερ αὐθημερόν τοὺς πηλίλους, τὸν τῆς ἀληθείας προστάτην, τὸν μετὰ ἀγγέλων στησόμενον, καὶ μετὰ ἀρχαγγέλων δοξάσοντα; καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω θυσιαστήριον ἀναπέμφοντα τὰς θυσίας, καὶ Χριστῷ συνιερεύσοντα, τὸν ἀναπλάσοντα τὸ πλάσμα, καὶ παραστήσοντα τὴν εἰκόνα, καὶ τῷ ἄνω κόσμῳ δημιουργήσοντα, καὶ τὸ μεῖζον εἰπεῖν, Θεὸν ἐσόμενον καὶ θεοποιήσοντα; Οἶδα τίνος ἐσμὲν λειτουργοὶ καὶ ποῦ κείμενοι, καὶ ποῦ πέμποντες. Οἶδα τοῦ Θεοῦ τὸ ὕψος, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν, καὶ τὴν δύναμιν πάλιν. Οὐρανὸς ὑψηλός, γῆ βαθεῖα· καὶ τίς ἀναβήσεται τῶν ἐρριμμένων τῇ ἁμαρτίᾳ; τίς περικείμενος ἐστὶ τὸν κάτω ζόφον, καὶ τῆς σαρκὸς τὴν παχύτητα, ὅλω νοῦ καθαρῶς ἐποπτεύσει νοῦν ὅλον, καὶ μιγήσεται τοῖς ἐστῶσι καὶ ἀοράτοις, ἐν τοῖς ἀστάτοις καὶ ὀρωμένοις; Μόλις γὰρ ἂν τις ἐνταῦθα τῶν σφόδρα κεκαθαρμένων, κἄν εἶδωλον τοῦ καλοῦ θεωρήσειεν, ὥσπερ οἶ τὸν ἥλιον ἐν τοῖς ὕδασι. Τίς ὁ μετρήσας τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸν οὐρανὸν σπηθαμῆ καὶ πᾶσαν τὴν γῆν δρακί; Τίς ἔστησε τὰ ὄρη σταθμῶ, καὶ τὰς νάπας ζυγῶ; Τίς τόπος τῆς καταπαύσεως αὐτοῦ, καὶ τίνι τῶν πάντων ὁμοιωθήσεται; Τίς ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ, καὶ τῇ σοφίᾳ κατασκευάσας ἄνθρωπον, καὶ εἰς ἓν ἀγαγὼν

— «Θεὸν ἐσόμενον καὶ θεοποιήσοντα».

Ἐνωσεὶ τὸν ἱερέα, περὶ τοῦ ὁποίου μᾶς εἶπεν, ὅτι συνιερεύει μετὰ τὸν Χριστό· καὶ ἀναγενοῦν μετὰ τὸ θεῖον βάπτισμα τὸν ἄνθρωπον.

— «Οὐρανὸς ὑψηλός, γῆ βαθεῖα»,
Παροιμ. κ', 3.

— «Τίς ἐμέτρησε τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ;»,
Ἦσ. μ', 12.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

λδ'. Καὶ ποιὸς εἶναι λοιπὸν αὐτός, ποῦ παρ' ἕλα αὐτὰ ἐπιμένει νὰ προτιμᾷ τὴν βιασύνη ἀπὸ τὴν ἀσφάλεια κι' ἀπὸ τὸ συμφέρον; Ποιὸς εἶναι ἐκεῖνος, ποῦ μπορεῖ νὰ πλάθῃ μονομερῆς, σὰν νᾶναι τσουκάλια, τὸν πρόμαχο τῆς ἀλήθειας, ποῦ θὰ χοροστατῇ μὲ τοὺς ἀγγέλους καὶ θὰ δοξολογᾷ μαζί με τοὺς ἀρχαγγέλους; καὶ ποῦ θ' ἀναπέμπῃ πρὸς τὸ οὐράνιο θυσιαστήριον τὶς ἀναίμακτες θυσίες, καὶ θὰ συλλειτουργᾷ με τὸν Χριστό; καὶ ποῦ θ' ἀναγεννήσῃ τὸ πλᾶσμα καὶ θ' ἀποκαταστήσῃ τὴν θεῖαν εἰκόνα, καὶ θὰ τὴν κάμῃ ν' ἀξίωσῃ τὴν οὐράνια Βασιλεία; καὶ τὸ σημαντικώτερον, ποῦ θὰ γίνῃ Θεὸς καὶ θὰ μπορῇ νὰ θεοποιῇ κι' ἄλλους;

Ἐέρω καλὰ τίνος εἴμαστε λειτουργοὶ καὶ ποιὰ εἶναι καὶ ἡ θέσῃ μας καὶ ἡ ἀποστολή μας. Ἐέρω καλὰ, καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀνθρώπινην ἀδυναμία; μὰ ξέρω πάλιν καλὰ καὶ τὴν δύναμή του. Ἀπέρριος εἶναι ὁ οὐρανὸς κι' ἀβυθομέτρητος ὁ κόσμος. Καὶ ποιὸς λοιπὸν ἀπ' αὐτοὺς ποῦ κυλιοῦνται μέσα στὴν ἀνομία θ' ἀνυψωθῇ ὡς τ' ἀξίωμα αὐτό; Καὶ ποιὸς λοιπὸν ἀπ' αὐτοὺς ποῦ τοὺς περιζώνει ἀκόμη ἡ θολούρα τοῦ κόσμου καὶ τῆς σάρκας τὸ βάρος εἶναι σὲ θέσῃ νὰ διακρίνῃ καθαρά με τὸν νοῦ του τὸν παντέλειο Νοῦ; καὶ μέσα στὴν ἄστατη καὶ περιορισμένην ἐγκόσμια ζωὴ νὰ ταυτισθῇ με τὴν αἰωνιότητα καὶ με τ' ἀόρατα; Γιατὶ βέβαια, μόλις καὶ μετὰ βίας θὰ μπορούσε κάποιος ποῦ εἶναι πάρα πολὺ ἀγνὸς ν' ἀντικρύσῃ τὸ εἶδωλο τοῦ καλοῦ, ὅπως ἐκεῖνοι ποῦ βλέπουν τὸν ἥλιο μέσα στὰ νερά.

Ποιὸς εἶναι αὐτός, ποῦ ἐμέτρησε με τὸ χέρι του τὸν ὠκεανό, καὶ με τὴν σπιθαμὴ του τὸν οὐρανό, κι' ὀλόκληρη τὴν οἰκουμένη με τὸ βῆμα του; Ποιὸς ἔκαμε νὰ ριζώσουν ἀκίνητα τὰ βουνά, κι' ἔβαλε στὸ ζυγὸ τὶς κοιλάδες; Ποιὸς εἶναι ὁ τόπος ποῦ ἀναπαύεται, καὶ με τί ἀπ' ὅλη τὴν δημιουργία μπορεῖ νὰ τὸν παρομοιάσῃ κανεὶς; Ποιὸς εἶναι ποῦ ἐδημιούργησε τὰ πάντα στοχαστικά, κι' ἔπλασε με σοφία τὸν ἄνθρωπο, καὶ ποῦ ἐνοποίησε τὰ διαφορετικά, κι' ἔσμιξε τὸ χῶμα με τὸ πνεῦμα, κι' ἐσύνθεσεν ἔτσι, πλᾶσμα

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

τὰ διεστῶτα, καὶ μίξας τὸν χοῦν τῷ πνεύματι, καὶ συνθεῖς ζῶον ὄρατον καὶ ἀόρατον, πρόσκαιρον καὶ ἀθάνατον, ἐπίγειον καὶ οὐράνιον, ἀπτόμενον Θεοῦ, καὶ οὐ περιδρασσόμενον, ἐγγίζον καὶ μακρυνόμενον ; Εἶπα, σοφισθήσομαι, φησὶν ὁ Σολομών, καὶ αὐτὴ ἐμακρύνθη ἀπ' ἐμοῦ μακράν, ὑπὲρ ὃ ἦν τὴν σοφίαν λέγων. Καὶ ὄντως ὁ προστιθεὶς γινῶσιν προστίθησιν ἄλλημα· οὐ μᾶλλον εὐφραίνοντος τοῦ εὐρεθέντος, ἢ ἀνιόντος τοῦ διαφεύγοντος. "Ὅπερ, οἶμαι, φιλεῖ συμβαίνειν τοῖς ἔτι διψῶσιν, ἀποσπασμένοις ὕδατος, ἢ κρατεῖν τι οὐ δυναμένοις, ἔχειν νομίζουσιν, ἢ οὐς ἀπῆλθεν εὐθὺς ἀστραπὴ περιλάμψασα.

λε'. Τοῦτό με ἴστη κάτω, καὶ ταπεινὸν ἐποίει, καὶ εἶναι βέλτιον ἐπειθεν ἀκούειν φωνὴν αἰνέσεως, ἢ ἐξηγητὴν εἶναι τῶν ὑπὲρ δύναμιν ἢ μεγαλειότης, καὶ τὸ ὕψος, καὶ τὸ ἀξίωμα, καὶ αἱ καθαραὶ φύσεις, μόλις χωροῦσαι Θεοῦ λαμπρότητα. "Ὅν ἄβυσσος καλύπτει, οὐ σκότος ἀποκρυφὴ φωτὸς ὄντος τοῦ καθαροτάτου καὶ ἀπροσίτου τοῖς πλείοσιν· ὅς ἐν τῷ παντὶ τῷδε, καὶ τοῦ παντὸς ἐστὶν ἔξω· ὅς καλὸν ἐστὶν ἅπαν, καὶ ἄνω παντὸς καλοῦ· ὅς νοῦν φωτίζει, καὶ φυγαδεύει νοῦ τάχος καὶ ὕψος· ἀποχωρῶν ἀεὶ τοσοῦτον, ὅσον καταλαμβάνεται· καὶ ὑπάγων πρὸς τὰ ἄνω τὸν ἐραστήν, τῷ φεύγειν, καὶ τῷ οἷον κρατούμενος κλέπτεσθαι. Τοσοῦτον μὲν δὴ καὶ τοιοῦτον ἡμῖν τὸ ποθούμενον, καὶ σπουδαζόμενον. Τοιοῦτον δὲ εἶναι χρὴ τὸν νυμφαγωγὸν τῶν ψυχῶν καὶ προμνήστορα.

— «Μίξας, τὸν χοῦν τῷ πνεύματι».

Τὸ σῶμα δηλαδὴ μὲ τὴν ψυχὴν. Διότι ὁ Θεὸς ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον «λαβὼν χοῦν ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐμφυσήσας αὐτῷ πνεῦμα ζωῆς», (Γεν. β', 7).

— «Ὁ ὕ σκότος ἀποκρυφὴ φωτὸς».

Τὸ φῶς ἔχει μόνιμο καταφύγιόν του τὰ βάθη τ' οὐρανοῦ, ὅπου καὶ ξαναγαυρίζει, ὅταν φωτίσῃ τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ δὲ νοῦς τὸ ἀκολουθεῖ καὶ τὸ ἀναζητᾷ ἐκεῖ, ὡσάν «πρόθυμος ἐραστής».

όρατο κι' άόρατο, πρόσκαιρο κι' άθάνατο, επίγειο και ούράνιο· και πού προσεγγίζει τόν Θεό, χωρίς να μπορή όμως και να τόν άγκαλιάσει, και πού τόν πλησιάζει, μα και ταυτόχρονα ξεμακραίνει ;

«Είπα, λέει ο Σολομώντας, μιλώντας για την σοφία, θα γίνω σοφός. Κι' αυτή ξεγλύστρησε μακριά μου, περισσότερο από προτήτερα». Και πραγματικά, όποιος πλουτάνει σε γνώση, προσθέτει στον έαυτό του λύπες. Γιατί δέν μᾶς εύχαριστεί περισσότερο τó καθετί πού ανακαλύπτουμε, άπό την θλίψη πού δοκιμάζουμε γι' αυτό πού μᾶς ξεφεύγει. Πράγμα πού συμβαίνει και μ' αυτούς πού διψούν περισσότερο, όταν τούς άποτραβοϋνε άπό την πηγή του νερού· ή μ' αυτούς, πού ένῶ θαρροϋν πώς κρατούν στα χέρια τους κάτι, δέν είναι σε θέση να τó συγκρατήσουν· ή μ' αυτούς, πού άφοϋ τούς περιλούση με την λάμψη της ή άστραπή, φεύγει και χάνεται παρευθύς.

Λε'. Αυτό με κρατούσε χαμηλά· αυτό μ' έκανε ταπεινό και μ' έπειθε, πώς καλύτερα θάτανε ν' άκούω τις ύμνολογίες τής θείας εύχαριστίας, παρά να γίνω έξηγητής πραγμάτων πού ξεφεύγουν άπό τή δύναμη του ανθρώπου. Γιατί τὰ μεγαλεία, οι τιμές και τ' άξιώματα, και οι άγνοι και άμόλευτοι χαρακτήρες, μόλις και μετά βίας ανταποκρίνονται στην λαμπρότητα του Θεού. Πού τόν σκεπάζει άβυσσος μυστηρίου, και πού τó σκοτάδι του είναι καταφύγιο στο καθαρώτατο κι' άπλησίαστο για τούς περισσοτέρους φῶς. Πού βρίσκεται μέσα στο καθετί χεροπιαστό, μα και είναι έξω άπό τó καθετί. Πού είναι τó πλήρωμα τής ωραιότητας, και ψηλότερα άπό κάθε λογής όμορφιά. Πού φωτίζει τόν νοϋ κι' άνεμοσκορπίζει την γρηγοράδα του και την ύψηλοφροσύνη του. Πού ξεμακραίνει πάντα τόσο μονάχα, όσον φθάνει, για να τόν πιάσης· και πού με τó να σου ξεφεύγη, σαν κάποιος κρατούμενος, και με τó ν' αφήνη να κρυφογνωρίζεται, τραβᾷ προς τὰ ύψη αυτόν πού τόν ποθεϊ. Τόσο λοιπόν μεγάλο και τέτοιο σε περιεχόμενο είναι αυτό πού ποθοϋμε και λαχταρᾷμε. Μα και τέτοιος πρέπει νᾶναι αυτός πού νυμφαγωγεί και πού προμνηστεύει ψυχές.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ἐκλεκτές σελίδες ἀπὸ τὸν Ἱ. Χρυσόστομο

ΤΟ ΝΑ ΠΡΟΣΕΡΧΕΤΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΑΠΡΟΘΥΜΑ ΣΤΑ ΘΕΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΜΑΡΤΙΑ ΜΕΓΑΛΗ, ΠΟΥ ΘΑ ΤΙΜΩΡΗΘΗ ΒΑΡΕΙΑ

(Ἀπὸ τὴν ὁμιλία στὸν μακάριο
Φιλογένιο, πρὶν ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα)

Γι' αὐτὸ κυρίως λαχταρῶ τὴν ἡμέραν αὐτὴν (τῶν Χριστουγέννων) καὶ τὴν ἀγαπῶ καὶ σᾶς φανερώνω τὴν ἀγάπη μου, γιατί θέλω νὰ τὴν μεταδώσω καὶ σὲ σᾶς. Γι' αὐτὸ καὶ σᾶς παρακαλῶ σήμερα, νὰ τρέξετε, πρόθυμα καὶ μὲ λαχτάρια ἐδῶ, γιὰ νὰ ἰδοῦμε τὸ φρικτὸ ἐκεῖνο καὶ παράδοξο μυστήριον, τὸν Κύριόν μας δηλαδὴ νᾶναι σπαραγανωμένος καὶ ξαπλωμένος σ' ἓνα φατνί. Γιατί πῶς θ' ἀπολογηθοῦμε, καὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ μᾶς συγχωρέσῃ, ὅταν αὐτὸς μὲν κατεβαίνει γιὰ μᾶς ἀπὸ τὰ οὐράνια, ἐμεῖς δὲ οὔτε ἀπὸ τὸ σπίτι μας δὲν ἐρχόμαστε κοντά του; "Ὅταν οἱ Μάγοι μὲν, ποὺ ἦσαν ἄνθρωποι βάρβαροι καὶ ἄλλοφυλοι, ἐρχονται τρεχᾶτοι ἀπὸ τὴν Περσία γιὰ νὰ τὸν ἰδοῦνε μέσα στὴ φάτνη, σὺ δὲ ποὺ εἶσαι Χριστιανός, οὔτε λίγο δρόμον δὲν τὸ βαστάς ἢ καρδιά σου νὰ κάνῃς, γιὰ ν' ἀπολαύσῃς τὸ μακαριστὸ αὐτὸ θέαμα; Γιατί, ἂν ἐρχόμαστε μὲ πίστη, θὰ τὸν ἰδοῦμε ἐξάπαντος νᾶναι ξαπλωμένος μέσα στὴ φάτνη· ἐπειδὴ ἢ ἀγία αὐτὴ Τράπεζα, ἀναπληρώνει καὶ παίρνει τὴ θέσιν τῆς φάτνης.

* * *

Γιατί καὶ ἐδῶ θὰ τὸ δῆς ξαπλωμένο τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου μας, ὄχι σπαραγανωμένο ὡς τότε, ἀλλὰ περιτριγυρισμένο ἀπὸ παντοῦ μὲ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. "Ὅσοι ἔχουνε μυσταγωγηθῆ, τὰ ξέρουν καὶ τὰ καταλαβαίνουν τὰ λόγια μου. Οἱ μὲν λοιπὸν Μάγοι τὸν προσκύνησαν μονάχα· σὺ δέ, ἂν προσέλθῃς μὲ καθαρὴ συνείδηση, θὰ σοῦ τὸ ἐπιτρέψωμε καὶ νὰ τὸ πάρῃς μαζί σου καὶ νὰ πᾶς στὸ σπίτι σου. Πλησίασε λοιπὸν καὶ σὺ, φέρνοντας δῶρα, ὄχι τέτοια ποὺ ἔφεραν ἐκεῖνοι, ἀλλὰ πολὺ ἀγιώτερα. Ἐκεῖνοι τοῦ πρόσφεραν χρυσάφι· σὺ νὰ τοῦ προσφέρῃς τὴ σωφροσύνη καὶ τὴν ἀρετὴ· ἐκεῖνοι τοῦφεραν λιβάνι, σὺ νὰ τοῦ φέρῃς ἀγνὲς καὶ καθαρὲς προσευχές, ποὺ εἶναι πνευματικὰ θυμιάματα· ἐκεῖνοι τοῦ πρόσφεραν σμύρνα, πρόσφερε του καὶ σὺ τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ τὴν ἀπερηφάνευτη καρδιά καὶ τὴν ἐλεημοσύνη. "Ἄν μ' αὐτὰ τὰ δῶρα προσέλθῃς, θ' ἀπολαύσῃς, πολὺ εὐκόλα καὶ ἄνετα, τὴν ἱερὴν αὐτὴν εὐτυχία. Γιατί καὶ ἐγὼ γι' αὐτὸ σᾶς κάνω τὶς ὁμιλίαι μου αὐτές· ἐπειδὴ τὸ ξέρω πῶς σ' ἐκείνη τὴν ἡμέρα πολλοὶ θάρθουνε καὶ θὰ πέσουν βιαστικὰ γιὰ νὰ πάρουν τὴν πνευματικὴν αὐτὴ θυσία. Γιὰ νὰ μὴν τοὺς βγῆ λοιπὸν σὲ κακό,

και να μην το κάνουμε για να κολασθῆ ἡ ψυχὴ μας, ἀλλὰ για τὴν σωτηρία μας, γι' αὐτὸ ἀπὸ τώρα σᾶς τὸ προδηλώνω και σᾶς παρακαλῶ, ἀφοῦ πρῶτα καθαρίσωμε, μὲ κάθε τρόπο, τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἔτσι να πλησιάσωμε στὰ θεῖα μυστήρια.

*
* *

Κι' ἄς μὴν μοῦ λέη κανεῖς, — «εἶμαι γεμᾶτος ἀπὸ ντροπές... ἔχω βαρεῖα τὴν συνείδησή μου ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες μου... ἀσήκωτο εἶναι τὸ φορτίο ποὺ σηκώνω...». Γιατὶ φθάνει ἡ προθεσμία τῶν πέντε αὐτῶν ἡμερῶν, ἂν εἶσαι βέβαια νηφάλιος κι' ἂν προσεύχῃσαι κι' ἂν ξαγρυπνᾷς να ξεχωρίσης και ν' ἀποδιώξῃς τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες σου. Και μὴν προσέξῃς στὸ ὅτι εἶναι μικρὸ τὸ διάστημα, ἀλλὰ να κυτάξῃς ὅτι εἶναι φιλόανθρωπος ὁ Κύριός μας· ἐπειδὴ και οἱ Νινευῖτες μέσα σὲ τρεῖς μέρας κατώρθωσαν ν' ἀπομακρύνουν τὴν τόσο μεγάλην ὀργή του· και δὲν ὑπῆρξε σ' αὐτὸ διόλου ἔμπόδιο ὁ περιορισμένος καιρός, ἀλλὰ κατώρθωσαν τὰ πάντα ἡ προθυμία τῆς ψυχῆς τους, μὲ τὴν βοήθεια τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου μας. Μὰ και ἡ ἄσωτη γυναῖκα ποὺ ἐπλησίασε τὸν Χριστὸ ξαφνικὰ και σ' ἓνα λιγὸστιγμο πέρασμα τοῦ καιροῦ, καθαρίσθηκεν ἀπ' ὅλα τῆς τὰ ντροπιασμένα καμώματα· κι' ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι κατηγοροῦσαν τὸν Χριστὸ, πὼς τὴν συγχώρησε κι' ὅτι τῆς ἐπέτρεψε τὴν μεγάλην ἀποδιαντροπιά, αὐτοὺς μὲν τοὺς ἀποστόμωσε, ἐκείνης δὲ τῆς εἶπε να φύγῃ, ἀφοῦ πρῶτα τὴν ἀπάλλαξεν ἀπὸ κάθε κακὸ κι' ἀποδέχθηκε τὴν προθυμία της. Για ποῖον λόγον ἄραγες; Ἐπειδὴ μ' ὀλόφλογο τὸν λογισμό της, και μὲ τὴν ψυχὴ της πυρωμένη και μ' ὀλόθερμη τὴν πίστη της ἄγγιξε τ' ἁγιασμένα και θεῖα του ἐκεῖνα πόδια, και λύνοντας τὰ μαλλιά της, και μὲ τὰ μάτια της ὀλόβρεκτα ἀπὸ τὶς πηγές τῶν δακρῦων της, ἄδειασεν ἐπάνω τους τὸ μῦρον.

*
* *

Γιατὶ μὲ τὰ ἴδια ἐκεῖνα μέσα ποὺ ἐγοήτευσε τοὺς ἀνθρώπους, μ' αὐτὰ κι' ἐτοίμασε τὰ φάρμακα τῆς μετάνοιάς της. Και μ' αὐτὰ ποὺ ξεσήκωσε τὰ μυαλὰ τῶν ἀκόλαστων, μὲ τὰ ἴδια κι' ἐκλαψε. Και μὲ τὶς πλεξοῦδές της, ποὺ μ' αὐτὲς ὑπόταξε και παράσχε στὴν ἁμαρτία πολλοὺς, μ' αὐτὲς ἐσπούγγισε και τὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ. Και μὲ τὸ μῦρο ποὺ ἐδελέασε πολλοὺς, μ' αὐτὸ ἄλειψε και τ' ἅγια πόδια ἐκεῖνου. Και σὺ λοιπὸν μ' αὐτὰ ποὺ παρώργισες τὸ Θεό, μὲ τὰ ἴδια να προσπαθήσης να τὸν κάνῃς να σοῦ δείξῃ τὴν εὐσπλαγγνία του και τὴν συμπόνιά του. Τὸν παρώργισες ἀρπάζοντας ξένα χρήματα; Μ' αὐτὰ και να τὸν καταπραῦνης, και γυρίζοντας πίσω σ' αὐτοὺς ποὺ ἀδίκησες, πίσω τ' ἀρπαγμένα, και δίνοντας κι'

ἄλλα περισσότερα, ζεστόμισε κι' ἐσύ σὰν τὸν Ζακχαῖο· ἀποδίδωμι τετραπλασίονα, ὃν ἤρπασα πάντων»¹, γυρίζω πίσω τὰ τετραπλᾶ, ἀπὸ ὅλα ὅσα ἄρπαξα. Τὸν παρώργισες, μὲ τὴν γλῶσσά σου καὶ μὲ τίς ἀθυροστομίες σου βρίζοντας πολλοὺς; Μὲ τὴν γλῶσσά σου πάλιν ἐξιλίωσέ τον, βγάζοντας ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς ἀγνές εὐχές, εὐλογώντας αὐτοὺς ποὺ σὲ κακολογοῦν, ἐγκωμιάζοντας τοὺς ὑβριστές σου, κι' ὁμολογώντας εὐχαριστίες στοὺς ἀδικητές σου. "Ὅλα αὐτὰ δὲν χρειάζονται γιὰ νὰ γίνουν ἡμέρες, οὔτε καὶ χρόνια πολλά, ἀλλὰ καλὴ προαίρεση, καὶ κατορθώνονται καὶ σὲ μιὰν ἡμέρα μονάχα.

* *

Ἐμαύρυνε ἀπὸ τὴν κακία· ἀγκάλιασε τὴν ἀρετὴ· σταμάτα νᾶσαι κακός· καὶ ὑποσχέσου πὼς δὲν θὰ τὰ ξανακάνῃς, καὶ σοῦ φθάνει αὐτὸ γιὰ ἀπολογία σου. Ἐγὼ μπαίνω μάρτυρας κι' ἐγὼ τὸ ἐγγυῶμαι, πὼς ὁ καθένας ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἂν ξεμακραίνοντας ἀπὸ τίς προσητερινές του ἀθλιότητες ὑποσχεθῆ, μὲ εἰλικρίνεια στὸ Θεό, πὼς δὲν θὰ τίς ξαναγγίξῃ πλέον ποτέ του, ὁ Θεὸς δὲν θὰ τοῦ ζητήσῃ τίποτες ἄλλο γιὰ μεγαλύτερῃ του ἀπολογία. Ἐπειδὴ εἶναι φιλόανθρωπος κι' ἐλεήμονας· κι' ὅπως μιὰ γυναῖκα ποὺ τὴν πιάνουν οἱ πόνοι τῆς γέννας λαχταρᾶ νὰ γεννήσῃ, ἔτσι κι' ὁ Θεὸς ἐπιθυμεῖ νὰ σκορπίσῃ τὸ ἔλεός του, οἱ ἁμαρτίες ὅμως τὸν ἐμποδίζουν." Ἄς βγάλωμε λοιπὸν ἀπὸ τὴν μέση τὸ ἐμπόδιο, κι' ἀπ' αὐτὸ ἄς ἀρχίσωμε πλέον τὴν γιορτὴ, ἀπαρνούμενοι καὶ ξεμακραίνοντας στίς πέντε αὐτὲς ἡμέρες ἀπ' ὅλα αὐτά. "Ἄς πᾶνε στὸ καλὸ τὰ δικαστήρια· ἄς πᾶνε στὸν ἄνεμο καὶ στὸν τρίβολο τὰ βουλευτήρια· ἄς σκουζοῦν οἱ βιωτικὲς μας φροντίδες, καὶ τὰ συμβόλαια καὶ οἱ συμφωνίες καὶ οἱ συναλλαγματικές. Τὴν ψυχὴ μου θελω νὰ σώσω· «Τί ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδάνῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῆ»;

* *

Βγῆκαν ἀπὸ τὴν Περσίαν οἱ Μάγοι· ἔβγα καὶ σὺ ἀπὸ τίς βιωτικὲς σου μέριμνες καὶ βάδισε πρὸς τὸν Ἰησοῦ. Δὲν εἶναι πολὺ τὸ ἐνδιάμεσο· ἀρκεῖ νὰ τὸ θελήσωμε. Γιατί δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ περάσωμε πέλαγος, οὔτε ν' ἀνεβῆς καὶ νὰ περάσῃς βουνοκορφές· ἀλλὰ καθισμένος στὸ σπίτι σου νὰ δείχνῃς εὐλάβεια καὶ μεγάλη κατανύξη· καὶ θὰ ἰδῆς τότε νὰ γκρεμίζεται ὁ τοῖχος, νὰ φεύγῃ ἀπὸ τὴν μέση κάθε ἐμπόδιο καὶ νὰ λιγοστεύῃ τὸ μάκρος τοῦ δρόμου· «Θεὸς γὰρ ἐγγίζων ἐγὼ εἰμι, φησίν, καὶ οὐ Θεὸς πόρρωθεν»²· ἐγὼ εἶμαι

1. Λουκ. ιθ', 8.

2. Ἱερειμ. κγ', 23.

Θεός πού στέκομαι κοντά σου· κι' ὄχι Θεός πού σέ παρακολουθεῖ ἀπό μακριά. Καί ἄλλοῦ λέει· «Ἐγγύς Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ». Ὁ Θεός εἶναι παραστάτης σ' αὐτούς πού τὸν ἐπικαλοῦνται μὲ εὐκρίνεια. Στους καιροὺς ὅμως αὐτοὺς πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ἔχουν φθάσει σὲ τέτοιο βαθμὸ παραλόγιας κι' ἀποκοτιᾶς, πού ἂν καὶ εἶναι βουτηγμένοι στὴν ἀθλιότητα καὶ δὲν προσέχουν ὅπως διόλου τὸν ἑαυτὸ τους, ἔρχονται στὶς γιορτὲς καὶ πλησιάζουν ἀνέτοιμοι κι' ἀπλῶς κι' ὡς ἔτυχε στὴν ἀγίαν αὐτῆ Τράπεζα, χωρὶς νὰ καταλαβαίνουν, ὅτι δὲν εἶναι γιορτὴ καὶ πανηγύρι ἢ ὥρα τῆς ἀγίας μετάληψης, ἀλλὰ συνείδηση καθαρῆ καὶ ζωῆ πού δὲν ἔχει κανένα κρίμα.

*
* *

Κι' ὅπως αὐτὸς πού ἔχει τὴν συνείδηση πὼς δὲν ἔχει κάμει κανένα κακὸ πρέπει νὰ μεταλαβαίνει κάθε ἡμέρα, παρόμοια κι' αὐτὸς πού τὸν ἔχει κυριεύσει ἡ ἁμαρτία καὶ πού δὲν ἔχει μετανοήσει, οὔτε πρέπει, μὰ οὔτε καὶ κερδίζει τίποτα μὲ τὸ νὰ κοινωνῇ στὶς ἑορτάσιμες ἡμέρες. Γιατί μὲ τὸ νὰ μεταλαβαίνωμε μιὰ φορὰ τὸ χρόνο δὲν μᾶς ἀπαλλάσει αὐτὸ ἀπὸ τὰ κρίματά μας, ἂν ἀνάξια κοινωνοῦμε· ἀλλὰ ἀντίθετα αὐτὸ τὸ ἴδιο μᾶς καταδικάζει πολὺ περισσότερο· γιατί ἐνῶ μιὰ φορὰ μονάχα τὸν χρόνο προσερχόμαστε στὴν ἀγία κοινωνία, οὔτε καὶ τότε δὲν πᾶμε μὲ καθαρὴ συνείδηση. Γι' αὐτὸ σᾶς παρακαλῶ ὅλους, νὰ μὴν παίρνεται τὴν ἀγία μετάληψη ἀπλῶς καὶ μόνον, ἐπειδὴ τὸ ἐπιβάλλει ἡ γιορτὴ· ἀλλ' ἂν πρόκειται κάποτε νὰ πάρετε τὴν ἀγία κοινωνία, νὰ προετοιμάζεστε καθαρίζοντας τοὺς ἑαυτοὺς σας πολλὰς ἡμέρες προτῆτερα, μὲ τὴν μετάνοια, μὲ τὴν προσευχή, μὲ τὴν ἐλεημοσύνη καὶ τὴν ἀπασχόλησή σας στὰ πνευματικά, καὶ νὰ μὴν ξαναγυρνᾶτε στὰ ἴδια, ὅπως ὁ σκύλλος στὰ ξέρατά του.

*
* *

Γιατί πὼς δὲν θάτανε παράλογο γιὰ μὲν τὶς σωματικές μας ἀνάγκες νὰ φροντίζωμε μὲ τόσο μεγάλην ἐπιμέλεια, ὥστε ὅταν πλησιάζη γιορτὴ, βγάζοντας ἀπὸ τὰ σεντούκια τὰ καλύτερα φορέματά μας νὰ τὰ περιποιούμαστε ἀπὸ πολλὰς ἡμέρες προτῆτερα, καὶ ν' ἀγοράζωμε παπούτσια, καὶ νὰ μεταχειριζώμαστε πλουσιώτερα φαγητά, καὶ νὰ μηχανευόμαστε περισσότερους πόρους ἀπὸ παντοῦ, καὶ μὲ κάθε τρόπο νὰ εὐχαριστοῦμε καὶ νὰ εὐτρεμίζωμε τὸν ἑαυτὸ μας· γιὰ τὴν ψυχὴ μας ὅμως πού εἶναι παραμελημένη, κι' ὅλο ρύπους, καὶ χωρὶς δροσιά, καὶ πού πεθαίνει ἀπὸ τὴν πείνα καὶ μένει ἀκαθάριστη νὰ μὴν δίνωμε καμμία σημασία· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμά σου νὰ τὸ ὁμορφοστολίζης καὶ νὰ τὸ φέρνης ἐδῶ, ἐκείνη ὅμως νὰ τὴν ἀφήνης καταφρονεμένη κι' ἀσχημισμένη;

* *

Κι' όμως αυτό μὲν τὸ βλέπει ἡ ψυχὴ σου, ποὺ εἶναι σύνδουλὴ του καὶ ποὺ δὲν βλέπτει σὲ τίποτα, σ' ὅποιαδήποτε κατάσταση κι' ἂν βρίσκεται· ἐκεῖνη ὅμως τὴν βλέπει ὁ Θεὸς καὶ τιμωρεῖ μὲ τις μεγαλύτερες ποινὲς τὴν ἀναμελιά της. Δὲν τὸ ξέρετε, πὼς αὐτὴ ἡ εὐτυχία εἶναι γεμάτη ἀπὸ φωτιὰ πνευματικὴ· κι' ὅτι ὅπως οἱ πηγῆς ἀναβρῶνε τὸ φυσικὸ νερό, ἔτσι κι' αὐτὴ ἀναβρᾷ μιὰν ἀνείπωτη φλόγα. Μὴν πλησιάζεις λοιπὸν κοντὰ της ἄχυρα καὶ ξύλα καὶ χόρτα, γιὰ νὰ μὴν ἀνάψης μεγαλύτερη πυρκαϊὰ καὶ κατακάψης τὴν ψυχὴ ποὺ παίρνει τὴν ἀγία μετάληψη· ἀλλὰ νὰ τὴν πλησιάσης κρατώντας πολὺτιμα πετράδια κι' ἀσημικὰ καὶ χρυσαφικὰ, γιὰ νὰ κάνης καθαρώτερη τὴν ὕλική σου ὑπόσταση, καὶ νὰ φύγης παίρνοντας μεγάλο κέρδος. "Ἄν ἔχης κάποια κακία, ἀπόδιωξέ την κι' ἐξόρισέ την ἀπὸ τὴν ψυχὴ σου. "Ἐχει κανεὶς κάποιον ἐχθρὸ κι' ἔχει ἀδικηθῆ ἀπ' αὐτὸν φοβερὰ; "Ἄς καταλύσῃ τὴν ἐχθρα του, ἄς ἤρεμήσῃ τὸν νοῦ του, ποὺ εἶναι πυρωμένος καὶ γεμᾶτος ἀναταραχῆ σὰν τὴν κυματοῦσα θάλασσα, γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχῃ μέσα μας κανένας θόρυβος καὶ καμμιὰ ἀναστάτωση. Γιατὶ μὲ τὴν ἀγία κοινωνία ποὺ θὰ πάρης, θὰ ὑποδεχθῆς βασιληά· κι' ὅταν ὁ βασιληᾶς θὰ ἐπισκεφθῆ τὴν ψυχὴ σου, πρέπει νὰ τὴν βρῆ γαληνεμένη, καὶ τελείως ἡσυχῆ, καὶ νάχουνε οἱ λογισμοὶ σου βαθειὰν εἰρήνην.

* *

Ἄλλὰ θὰ μ' ἀπαντήσης πὼς σ' ἔχουνε ἀδικήσει πολὺ, καὶ πὼς δὲν ἔχεις τὴν δύναμη νὰ παρατήσης τὴν ὀργή σου; Μὰ γιατί λοιπὸν ἀδικεῖς τὸν ἑαυτὸ σου περισσότερο καὶ φοβερώτερα. Γιατὶ ὁ ἐχθρὸς σου, μ' ὅ,τι κακὸ καὶ νὰ σοῦ κάνῃ, δὲν θὰ σὲ βλάψῃ ποτὲ περισσότερο, ὅπως βλέπτεις ἐσὺ τὸν ἑαυτὸ σου, μὴ εἰρηνεύοντας μ' ἐκεῖνο καὶ καταπατώντας τις ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ. Σ' ἔχει βροίσει ἐκεῖνος; Γι' αὐτὸ λοιπὸν, πές μου, βρίζεις κι' ἐσὺ τὸν Θεό. Γιατὶ, τὸ νὰ μὴ συμφιλιώνεσαι μ' αὐτὸν ποὺ σ' ἐλύπησε, εἶναι σὰν νὰ βρίζεις τὸν Θεὸ ποὺ τὰ νομοθέτησεν αὐτά. Νὰ μὴν ἀποβλέψης λοιπὸν στὸ σύνδουλὸ σου, οὔτε καὶ στὸ μέγεθος τῆς ἀδικίας ποὺ σοῦκαμεν ἐκεῖνος. Ἄλλὰ βάζοντας στὸ νοῦ σου τὸν Θεὸ καὶ τὸν φόβο του, νὰ προσέξῃς σ' ἐκεῖνο· ὅτι δηλαδὴ ὅσο περισσότερο πιέζεσαι ψυχικὰ, μὲ τὸ ν' ἀναγκάζεσαι ἔπειτα ἀπὸ τόσα ποὺ σοῦκαμαν νὰ συμφιλιωθῆς μ' αὐτὸν ποὺ σ' ἔχει λυπήσει, τόσες περισσότερες τιμὲς θ' ἀπολαύσης ἀπὸ τὸν Θεὸ ποὺ τὰ πρόσταξεν αὐτά. Κι' ὅπως ἐσὺ τὸν ὑποδέχεσαι στὸν κόσμον μας αὐτὸν μὲ πολλὰς τιμὲς, ἔτσι κι' αὐτὸς θὰ σὲ ὑποδεχθῆ ἐκεῖ μὲ πολλὰς δόξες, καὶ θὰ σ' ἀνταποδώσῃ γιὰ τὴν ὑπακοή σου αὐτὴν μυριοπλάσιες ἀμοιβές.

Ἄποδοση ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

Ἐκεῖ ὅπου ἐξεδηλώθη τὸ θεῖο δράμα

Ἡ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΣΚΕΨΙΣ ΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ΜΕ ΑΓΩΝΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ

ΜΙΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΟΡΕΙΑ ΜΑΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

Ἡ εὐχή τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου

Ἡ εὐλογημένη ἀπὸ τὸν Θεὸν χώρα τῆς Ἰορδανίας ἐδοκίμασε σκληρὴν πολεμικὴν περιπέτεια καὶ ἀγωνίαν.

Τὸ Ἀμμάν, ἡ πρωτεύουσά της, ἀπέτελεσε στόχον τῆς ἀντιπάλου Ἰσραηλινῆς ἐπιθέσεως καὶ ὁ φιλοχριστιανὸς βασιλεὺς της Χουσεῖν, ἀσχέτως μὲ τὰς νέας συμμαχίας του, ἐνέτεινε κάθε προσπάθειαν διὰ τὴν διάσωσιν τῆς ἀπειλουμένης χώρας του. Ἡ παγχριστιανικὴ σκέψις στρέφεται μὲ ἀγωνίαν ἐπίσης πρὸς τὴν δοκιμαζομένην αὐτὴν χώραν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Στενοὶ δεσμοὶ τὴν συνδέουν μὲ τὸν χριστιανισμόν, μὲ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ὑπαρξίν της. Ἡ ἀγία τῶν ἀγίων πόλις, ἡ Ἱερουσαλήμ, εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἰορδανίας ἀντιμετώπισε σοβαρῶς καὶ ἐκ τῶν πρώτων τοὺς καταστροφικοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραμείνη ἀδιάφορος ἡ σκέψις καὶ ἡ ψυχὴ ὁλοκλήρου τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸ δράμα τῆς ἱερᾶς πόλεως, ὅπου ἐγεννήθη, ἔζησε, ἐμαρτύρησε καὶ ἀπέθανε ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Ἡ σύμπτωσις ἐξ ἄλλου τοῦ χρόνου αὐτοῦ τοῦ πολεμικοῦ δράματος μὲ τὰς ἀγίας ἡμέρας, ὅπως τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὰς ὁποίας ἐδοξάσθη θριαμβευτικῶς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καθιστᾷ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἓνα ἱερὸν παλμὸν καὶ μίαν βαθυτάτην συγκίνησιν. Ἐκινδύνεψε τόσο σὲ χρόνους διάφορους ἡ πόλις τῆς Σιών, ὥστε ὁ ἐκλιπὼν εὐτυχῶς σημερινὸς κίνδυνος νὰ δικαιολογῇ κάθε συγκλονιστικὴν ἀνησυχίαν. Ἐπισκέπτες τῆς Ἱερουσαλήμ, συνοδεύοντες τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κατὰ τὴν ἱστορικὴν συνάντησίν Του μετὰ τοῦ Ποντίφηκος τῆς Ρώμης, ζοῦμε πλησιέστερα πρὸς τὴν ψυχὴν αὐτῆς καὶ πρὸς τὴν ἀγωνίαν της καὶ ὁραματιζόμεθα ἓνα κόσμον ἱερὸν, ἅγιον καὶ ἀνθρώπινο νὰ ζῆ τὸν σπαραγμὸ τῶν τραγικῶν αὐτῶν ἡμερῶν. Κάθε γωνία τῆς δοκιμαζομένης χώρας, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν γραμμὴν ἰδίως τοῦ εὐλογημένου ἐκ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Θεοῦ, Ἰορδάνη ποταμοῦ, ἔχει τὴν ἱστορίαν της καὶ ἐλκύει πρὸς αὐτὴν τὴν σκέψιν καὶ τὴν ψυχὴν τῶν χριστιανῶν. Ἡ ἐχθρότης τοῦ ἀντιχριστιανισμοῦ καὶ μετὰ τὸν σταυρικὸν θάνατον τοῦ Λυτρωτοῦ Ἰησοῦ ἐξακολουθεῖ δυστυχῶς καὶ μέχρι σή-

μερον ὥστε οἱ ἅγιοι τόποι καὶ τὰ ἅγια χῶματα νὰ διατελοῦν ὑπὸ τὸν περιορισμὸν. Ἡ χριστιανικὴ ἐν τούτοις πίστις σπάζει τὰ δεσμὰ τῶν περιορισμῶν αὐτῶν καὶ ποικιλοτρόπως ὁ χριστιανισμὸς ζῆ, πορεύεται καὶ προσκυνεῖ τοὺς ἁγίους αὐτοὺς τόπους μὲ κυρίαν κατεύθυνσιν τὴν ἁγίαν Πόλιν ὅπου ὁ Γολγοθᾶς καὶ ὁ τάφος τοῦ Κυρίου, τὴν Βηθλεὲμ ὅπου τὸ Σπήλαιον τῆς θείας Γεννήσεως καὶ πλεῖστα ἄλλα σημεῖα ποὺ ζωντανεύουν τὴν ζωὴν καὶ τὸ θεῖο δρᾶμα τοῦ Κυρίου Θεοῦ.

* * *

Τὸ βᾶδισμα κάθε πιστοῦ χριστιανοῦ ἀπὸ τοὺς δοκιμαζομένους αὐτοὺς τόπους δημιουργεῖ ἓνα ψυχικὸ κόσμον ποὺ συγκλονίζεται καὶ συνταράσσεται σήμερον μὲ τὴν ἀπειλὴ μιᾶς πολεμικῆς συμφορᾶς. Πόλεις, περιοχές, μορφές περιβεβλημένες μὲ τὸν φωτοστέφανον μιᾶς ἀγιότητος ἀναπηδοῦν εἰς τὴν σκέψιν ὅλων καὶ ζωηρότερα ἀκόμη ἐκείνων ποὺ ἐπεσκέφθησαν εὐλαβεῖς προσκυνητὲς τὴν περιοχὴν αὐτὴν. Ἡ πτωχικὴ πόλις τῆς Ναζαρέτ μᾶς καθηλώνει τὴν ψυχὴ μας καὶ πέραν τῆς Γαλιλαίας ἢ Βηθλεὲμ μᾶς κρατεῖ ὑπὸ μίαν συγκλονιστικὴν ἀνάμνησιν. Καὶ τὸ βᾶδισμα εἰς τὸν δρόμον τοῦ μαρτυρίου πρὸς τὸν Γολγοθᾶ μπροστὰ ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς σεμνῆς κόρης, τῆς ἁγίας Βερονίκης—δρόμο ποὺ ἐκάναμε κατὰ τὴν τελευταία ἐπίσκεψί μας στὴν Ἁγία Πόλι—ξαναζωντανεῖ ἐστὴν σκέψι μας γεγονότα, ποὺ μᾶς κρατοῦν σ' ἓνα ἀδιάλειπτο ψυχικὸ ρίγος. Ὁ κίνδυνος τῆς πολεμικῆς συμφορᾶς εἰς ὀλόκληρον αὐτὴν τὴν περιοχὴ τὴν καθαγιασμένην ἀπὸ τὴν ζωὴν, τὴν πνσὴ, τὴν ἀγωνία καὶ τὸ αἷμα τοῦ Θεοῦ κατέστησε εὐνόητο καὶ δικαιολογημένην τὴν ψυχικὴν χριστιανικὴν τρικυμίαν. Ὁ ρ θ ω τ ᾶ τ η ἢ σ κ ἔ ψ ι ς ὅ τ ι π ρ ἔ π ε ι ν ᾶ κ η ρ υ χ θ ῆ ἄ ν ο χ ῦ ρ ω τ ο ς π ὅ λ ι ς ἢ Ἰ ε ρ ο υ σ α λ ῆ μ. Καὶ ἡ διατυπωθεῖσα ἀνάλογος πρότασις εὐρίσκει ἐν συγκινήσει σύμφωνον ὀλόκληρον τὸν χριστιανικὸν κόσμον. Πολεμικὰ ἐρείπια ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ποὺ εἶχε δημιουργήσει τὸ χριστιανικὸ δρᾶμα, θὰ συνεσώρευαν συμφορὰν ἐντελῶς ἀθεράπευτη. Τὴν ἀναλογιζόμεθα μὲ ἀπερίγραπτο δέος. Τὸ δέος ἐν τούτοις αὐτὸ ἀντιμετωπίσθη τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἀπὸ τὴν μεγάλην θείαν πίστιν. Ἡ χώρα ποὺ ἐγκλείει τοὺς ἁγίους τόπους καὶ εἶναι ποτισμένη μὲ τὸ αἷμα τοῦ θεανθρώπου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποκύβῃ εἰς τὴν ἀγριότητα ἐνὸς ἀσεβοῦς καὶ ἀδικαιολογήτου πολέμου. Τὴν θείαν καὶ ἀκλόνητον αὐτὴν πίστιν του ἀντιτάσσει σήμερα ὀλόκληρος ὁ χριστιανικὸς κόσμος εἰς τὴν ἀπειλὴν τῶν ὅπλων καὶ τῶν πολεμικῶν κεραυνῶν, ποὺ ἐβρόντησαν καὶ ἄστραψαν εἰς τὸν οὐρανὸν τῆς ἁγίας πόλεως.

*
*
*

Μὲ πυξίδα τὴν χριστιανικὴν αὐτὴν πίστιν ξαναγυρίζουμε στὴν τελευταίαν ἐπίσκεψίν μας στὴν ἅγια Πόλι τὴν πανευλογημένην. Τὸ ἅγιο φῶς ποῦ ἐξέλαμψε ἐπάνω ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ Ἑσταυρωμένου Θεοῦ κατευνάζει τὴν ψυχὴν μας. Καὶ κάτω ἀπὸ μίαν ἀτμόσφαιραν λάμπουσαν ἀπὸ τὴν ἀνταύγεια τοῦ θείου ἀνεσπέρου φωτός ὀδεύουμε πρὸς κάθε γωνίαν τῆς εὐλογημένης περιοχῆς. Ἀφίνομε τὴν πόλιν τῶν Ἱεροσολύμων μὲ τὴν γειτονικὴ λίμνη τῆς Γενησαρέτ καὶ προχωροῦμε πρὸς τὴν Γαλιλαίαν. Ἀντικρύζουμε τὸ πενιχρὸ σπιτί τοῦ Λαζάρου ὅπου αἱ ἀδελφαί του ἡ Μαρία καὶ ἡ Μάρθα ἐδέχθησαν μὲ πύρινα κλάμματα τὸν Θεὸ καὶ μὲ τὴν παράκλησι νὰ ἀναστήσῃ τὸν θανάοντα ἀδελφόν των. Ἔχουμε ἀφίσει πίσω μας τὸν λαμπρὸν ναὸ τοῦ Σολομῶντος ποῦ οἱ κατακτηταὶ τὸν μετέτρεψαν εἰς ἰδικόν των ἀλλόδοξον οἶκον τοῦ Θεοῦ.

Στὸ βάθος καθὼς φθάνουμε πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν ἀντικρίζουμε τὴν πέτραν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς ἀποχαιρετῶντας τοὺς μαθητάς του ἀφῆκε τὸν κόσμον τὸν γήινον γιὰ νὰ ἀναληφθῆ εἰς τὸν κόσμον τῶν οὐρανῶν, κοντὰ εἰς τὸν θεῖον πατέρα Του. Καὶ προχωροῦμε πρὸς τὴν θεία Βηθλεέμ, πρὸς τὸ σπήλαιο γύρω ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀγραυλοῦσαν τὴν μεγάλην ἐκείνην νύχτα τῆς Γεννήσεως οἱ βιβλικοὶ ποιμένες καὶ ποῦ ἐφάνη ἐξ ἀνατολῶν ὁ ἀστήρ ποῦ ὠδήγησε τοὺς μάγους ἐπάνω ἀκριβῶς ὅπου ἐγεννήθηκε τὸ θεῖο Βρέφος.

Ἡ ὄλη ἡ γρήγορη, ἡ φευγαλέα καὶ ὀραματιστικὴ αὐτὴ εἰκόνα τῆς πορείας μας εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἁγίας πόλεως ἐξύπνησε μέσα μας τὴν θλίψι διὰ τὴν ἀσέβεια πρὸς τοὺς τόπους αὐτοὺς τοὺς ἱεροὺς καὶ διὰ τὴν ἀπειλὴ μιᾶς καταστροφῆς των. Ἡ εὐθύνη ποῦ θὰ βαρύνῃ τὴν καταστροφὴ αὐτὴ, ἂν πραγματοποιηθῆ ποτέ, θὰ εἶναι ἀνυπολόγιστη διὰ τοὺς ἀλλοδόξους καὶ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ἡ εὐθύνη θὰ βαρύνει ἀναμφισβητήτως καὶ ἄλλους ἐκτὸς τῶν ἐπιδρομέων. Ἡ εὐχὴ εὐτυχῶς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ ἑλληνικοῦ εἰσηκούσθη καὶ ἀπεφεύχθη ὡς πιστεύεται ἢ ἀνεπανόρθωτη καταστροφὴ καὶ ταυτοχρόνως ἀπεφεύχθη καὶ ἡ ἔκκρηξις ἑνὸς καινούργιου μίσους ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Θεοῦ. Αὐτὸ τουλάχιστον ἐλπίζει ὁ Χριστιανισμός.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

89. Ἐὰν τὸ ἱερόν μυστήριον τοῦ βαπτίσματος προηγηθῆ τοῦ σαραντισμοῦ, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς συμπληρώσεως τῶν τεσσαράκοντα ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἡμερῶν θὰ πρέπη νὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν ἱεράν ἀκολουθίαν ὡς ἔχει ἐν τῷ Εὐχολογίῳ; (Ἐρώτησις Πανοσιολ. Σ. Ἰσιμικλή).

Ἡ ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ ἔχει καθορισθῆ κατὰ μίμησιν τῆς προσαγωγῆς τοῦ βρέφους Ἰησοῦ στὸν ναὸ κατὰ τὴν τεσσαράκοστή ἡμέρα τῆς γεννήσεώς του, ὅτε «ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ» τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου (Λουκ. β', 22-39) κατὰ τὶς σχετικὲς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου (Λευϊτ. 12, 2-8). Ἐχει δὲ διπλὸ σκοπὸ τὸν τελετουργικὸ καθαρισμὸ τῆς λεχεῦς, κατὰ τὴν σχετικὴ ἰουδαϊκὴ πρᾶξι ποὺ ἐπηρέασε καὶ τὴν χριστιανικὴ, καὶ τὴν προσαγωγὴν τοῦ βρέφους στὸν ναὸ, τὸν «ἐκκλησιασμὸν» του. Καὶ ὡς πρὸς τὸ πρῶτον μὲν σημεῖο τὸ βάπτισμα τοῦ βρέφους δὲν μπορεῖ νὰ ἔχη καμμιά ἐπίδραση ἐπὶ τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἀκολουθίας, ἀφοῦ καὶ ἂν ἀκόμη ἔχη ἀποθάνει, κατὰ τὴν σχετικὴ τυπικὴ διάταξι ποὺ παρεμβάλλεται στὴν πρώτη εὐχή, ἢ λεχῶ θὰ προσέλθῃ στὸν ναὸ καὶ θὰ τύχῃ τῶν νενομισμένων εὐχῶν. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον ὅμως σημεῖο τὸ πρᾶγμα παρουσιάζει δυσκολίες. Ἐν πρώτοις ἡ ἀκολουθία αὐτὴ προϋποθέτει ὅτι γιὰ πρώτη φορὰ τὸ βρέφος εἰσέρχεται στὴν ἐκκλησίαν «ἐμφανισθῆναι τῷ Θεῷ». Ἄλλ' ἂν ἔχη βαπτισθῆ ἢ προσαγωγῆ ἔχει γίνῃ ἤδη, ἀφοῦ ἐβαπτίσθη στὸν ναὸ καὶ ἐκοινωνήσε τῶν μυστηρίων. Ἐπίσης καὶ οἱ σχετικὲς φράσεις τῶν εὐχῶν ποὺ ἀναφέρονται στὸ βρέφος πάντοτε κάμνουν λόγον γιὰ τὸ βάπτισμα, ποὺ θὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ τὴν τωρινὴ ἀφιέρωσιν του τὴν θεωροῦν σὰν μιὰ προβαθμίδα καὶ προτύπωσιν τῆς τελικῆς καὶ πραγματικῆς ἀφιερώσεώς του στὸν Θεόν, ποὺ θὰ γίνῃ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. Ἀκόμη καὶ ἡ σχετικὴ τυπικὴ διάταξι ποὺ προτάσσεται τῆς ἀκολουθίας ὁμιλεῖ περὶ τῆς παρουσίας τοῦ ἀναδόχου («τοῦ μέλλοντος ἀναδέχεσθαι τοῦτο κατὰ τὸ βάπτισμα»). Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ φαίνεται καθαρὰ ὅτι ἡ ἀκολουθία αὐτὴ καὶ οἱ εὐχῆς ποὺ περιέχει ἔχουν νόημα ὅταν τὶς τοποθετήσωμε στὸ πλαίσιον τῶν βαπτισματικῶν τελετῶν, ποὺ παρουσιάζουν μιὰ προοδευτικὴ πορεία «μυσήσεως» τοῦ νεογενήτου χριστιανοῦ. Εὐλογεῖται κατὰ τὴν πρώτη ἡμέρα, τοῦ δίδεται τὸ ὄνομα καὶ προσάγεται, πρὸ τῶν πυλῶν ὅμως τοῦ ναοῦ μόνον, κατὰ τὴν ὀγδόην, εἰσέρχεται στὸν ναὸ

κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴ καὶ ἀφιερῶνται στὸν Θεό, γιὰ νὰ ἀκολουθήσουν «ἐν καιρῷ εὐθέτῳ» οἱ ἐξορκισμοί, ἢ «ἀπόταξις» ἀπὸ τὸν Σατανᾶ, ἢ «σύνταξις» μὲ τὸν Χριστό, ἢ «δι' ὕδατος καὶ Πνεύματος ἀναγέννησις» καὶ ἢ ἐπισφραγίζουσα ὅλα αὐτὰ κοινωνία τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου. Στὴν σειρά ἐξ ἄλλου αὐτὴ εὐρίσκονται οἱ ἀκολουθίες αὐτὲς καὶ στὰ Εὐχολόγια μας. Κατὰ τὸν χρόνον λοιπὸν κατὰ τὸν ὁποῖο συνετάχθη ἡ ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα τὸ ὁποῖο ἐκφράζεται ἀπ' αὐτὴν, ἢ πρὸ αὐτῆς τέλεισι τοῦ βαπτίσματος παρουσιάζεται μόνο σὰν ἐξαιρέσει πού ὑπαγορεύεται ἐπὶ λόγους εἰδικῆς ἀνάγκης. Αὐτὸ ὑποδηλώνεται καὶ ἀπὸ τὴν διάταξι πού ἐπιτάσσεται τῆς εὐχῆς τῆς ὀγδόης ἡμέρας, πού μόνο σὲ περίπτωσι κινδύνου τῆς ζωῆς τοῦ βρέφους καὶ «ἵνα μὴ τελευτήσῃ ἀφώτιστον» συνιστᾶ τὴν ἐπίσπευσι τοῦ βαπτίσματος. Καὶ μέχρι σήμερα στὴν Ἐκκλησία μας κρατεῖ τὸ ἔθος αὐτό. Σπανίως, καὶ μόνον λόγῳ ἀσθενείας, βαπτίζονται τὰ βρέφη πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας.

Ἄν ὅμως συντρέξουν οἱ λόγοι τῆς ἐξαιρέσεως καὶ τὸ παιδί βαπτισθῆ πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας θὰ τελεσθῆ ἡ ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ ; Παρὰ τὸ πρωθύστερο πού δημιουργεῖται, πρέπει νὰ τελεσθῆ ἡ ἀκολουθία καὶ νὰ προσαχθῆ τὸ βρέφος στὸν ναὸ γιὰ νὰ μιμηθῆ καὶ αὐτὸ τὴν προσαγωγή τοῦ Κυρίου καὶ νὰ ἐκκλησιασθῆ αὐτὸ καὶ ἢ λεχώ. Θὰ ἦταν ὅμως παράλογο νὰ διαβασθοῦν οἱ εὐχὲς τοῦ σαραντισμοῦ ὅπως ἔχουν στὰ Εὐχολόγια στὰ σημεῖα ἐκεῖνα πού ὁμιλοῦν γιὰ τὸ μελλοντικὸ βάπτισμα. Τὰ χειρόγραφα, καθὼς καὶ πολλὰ ἔντυπα Εὐχολόγια, δὲν ἀντιμετωπίζουν τὴν εἰδικὴ αὐτὴ περίπτωσι, γιατί προϋποθέτουν ἀβάπτιστο τὸ βρέφος. Ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης (Διάλογος, κεφ. 60) ἐξ ἄλλου, κάμνει διάκρισι βαπτισμένου καὶ ἀβαπτίστου μόνο ὅσον ἀφορᾷ στὴν εἴσοδο στὸ θυσιαστήριον. Κατὰ τὴν ἐποχὴ του τὰ ἀβάπτιστα παιδιὰ ἀδιακρίτως φύλου δὲν εἰσήγοντο στὸ θυσιαστήριον, ἐνῶ ὅσα εἶχαν λάβει τὸ ἅγιον βάπτισμα ἀδιακρίτως πάλι φύλου εἰσήγοντο στὸ ἱερό καὶ περιήγοντο κύκλῳ τῆς ἁγίας τραπέζης (βλέπε καὶ ἀπάντησι στὴν ὑπ' ἀριθμ. 85 ἐρώτησι.) Γιὰ τίς εὐχὲς ὁ Συμεὼν δὲν λεπτολογεῖ. Μερικὰ νεώτερα ἔντυπα Εὐχολόγια σημειώνουν ὅτι στὴν περίπτωσι πού τὸ βρέφος εἶναι βαπτισμένο παραλείπονται ἢ διασκευάζονται οἱ ἀκόλουθε φράσεις τῶν εὐχῶν : Στὴν πρώτη εὐχὴ «Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ...» παραλείπεται ἢ φράσις «ἵνα καὶ τοῦ νοητοῦ καταξιωθῆ φωτὸς ἐν καιρῷ ᾧ ὤρισας καὶ συγκαταριθμηθῆ τῇ ἁγίᾳ σου ποίμνῃ». Στὴν τρίτῃ εὐχὴ «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέραις...» ἢ φράσις «ἵνα καταξιωθὲν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος» διασκευάζεται εἰς «ἵνα διὰ τοῦ βαπτίσματος, οὗ κατηξιώθη» ἢ παραλείπεται. Περὶ τῆς τετάρτης εὐχῆς σημειοῦ-

ται : «εἰ τὸ πεδίον ἐβαπτίσθη οὐ λέγομεν τὴν εὐχὴν. «Ὁ Θεός, ὁ Πατὴρ ὁ παντοκράτωρ, ἡ καταλιμπάνομεν ταῦτα· καὶ καταξιώσον αὐτὸ ἐν καιρῷ μέχρι τοῦ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ σου». Οἱ διορθώσεις ἐξ ἄλλου αὐτὲς ἐπιβάλλονται καὶ ἀπὸ τὴν λογικῆ.

Ὅταν συμπέσῃ νὰ ὀρισθῇ τὸ βάπτισμα κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴ ἡμέρα, τότε ἀσφαλῶς ἡ ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ πρέπει νὰ προταχθῇ καὶ οἱ εὐχὲς τῆς νὰ λεχθοῦν ὅπως ἔχουν στὰ Εὐχολόγια χωρὶς καμμιὰ τροποποίησιν.

90. Διατὶ τὰ κατηχούμενα δὲν ἄρχονται διὰ τοῦ «Εὐλογητὸς ὁ Θεός», ἐνῶ εἰς τὸ τέλος τῶν κατηχουμένων, ἤτοι μετὰ τὴν εὐχὴν «Δέσποτα Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, προσκάλεσαι τὸν δοῦλόν σου...» λέγει τὸ Εὐχολόγιον «ἀπόλυσις»; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ἀ. Κομιδίη).

91. Πρέπει μετὰ τὴν κατήχησιν νὰ γίνεταί ἀπόλυσις ἢ νὰ εἰσερχώμεθα ἀμέσως εἰς τὴν τελετὴν τοῦ βαπτίσματος; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ν. Παπανδρέου).

Ἡ εὐχὴ «εἰς τὸ ποιῆσαι κατηχούμενον» μαζί με τοὺς ἐξορισμοὺς πού τὴν ἀκολουθοῦν, ἡ ἀπόταξις καὶ ἡ σύνταξις, ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως καὶ ἡ τελευταία εὐχὴ λέγονται σήμερα ὅλα μαζί καὶ θὰ μπορούσαμε νὰ τὰ χαρακτηρίσωμε ὡς μία ἐνιαία ἀκολουθία, πού προτάσσεται τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. Ἐπειδὴ δὲ εἴμεθα συνηθισμένοι στὸ σύνηθες σχῆμα τῶν βυζαντινῶν ἀκολουθιῶν πού ἀρχίζουν μετὰ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ κατακλείονται μετὰ ἀπόλυσι, μᾶς φαίνεται κάπως παράξενο τὸ γεγονός, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἀκολουθία δὲν μπαίνει μέσα στὸ ἴδιο λειτουργικὸ πλαίσιο. Ἡ ἱστορικὴ ὁμῶς ἐξέλιξι τοῦ τμήματος αὐτοῦ τοῦ Εὐχολογίου μας δικαιολογεῖ τὴν ἀνώμαλο κάπως μορφή τῆς «ἀκολουθίας» αὐτῆς. Κατ' ἀρχὴν δὲν πρόκειται γιὰ μιὰ ἀκολουθία, ἀλλὰ γιὰ πολλὰ ἀνεξάρτητα στοιχεῖα τῆς μυστικῆς τῶν κατηχουμένων. Οὔτε ἡ εὐχὴ «εἰς τὸ ποιῆσαι κατηχούμενον» ἐδιαβάζετο πρὸ τοῦ βαπτίσματος, οὔτε οἱ ἀφορισμοὶ ἐγίνοντο τότε, οὔτε ἡ ἀπόταξις καὶ ἡ σύνταξις, οὔτε ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως. Αὐτὰ ἐγίνοντο βαθμηδὸν σὲ διάφορες συγκεντρώσεις τῶν κατηχουμένων καὶ ὄχι μία μόνο φορά. Δὲν εἶχαν δηλαδὴ καὶ οὔτε καὶ σήμερα ἔχουν τὸν χαρακτήρα ἀκολουθίας, γι' αὐτὸ καὶ διετήρησαν τὴν ἀρχαιοπρεπῆ των μορφή.

Ὅταν ἡ ὁμάς αὐτῆ τῶν προβαπτισματικῶν τελετῶν ἀπετέλεσε ἓνα εἶδος ἀκολουθίας πού προηγεῖτο τοῦ βαπτίσματος καὶ ξεχάστηκε ὁ ἀρχικὸς λειτουργικὸς των προορισμὸς καὶ οἱ χρονικὲς

ἀποστάσεις πού ὑπῆρχαν μεταξύ των στήν ἀρχαία ἐποχή, ἔγιναν μερικῆς ἀποτυχοῦσες ἀπόπειρες νά τεθῆ στά συνήθη πλαίσια. Ἀπό τὸ πλῆθος τῶν χειρογράφων πού περιέχουν τὴν ἀκολουθία τοῦ βαπτίσματος ἐλάχιστα μόνον καὶ αὐτὰ γραμμμένα ἀπὸ τὸν ΙΔ' μέχρι τὸν ΙΣ' αἰῶνα, προτάσσουν ἀπλῶς εἴτε μόνον τὸ «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς...» (κῶδιξ Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν ὑπ' ἀριθμ. 724), εἴτε τὸ «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν...» καὶ τὸ τρισάγιο (Ἐθν. Βιβλ. 696) ἢ μόνον τὸ «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς...» καὶ δύο ἢ τρία τροπάρια σχετικὰ πρὸς τὸ βάπτισμα, ὅπως τὸ ἀπολυτίκιο καὶ τὸ κοντάκιο τῶν Θεοφανείων (Ἐθν. Βιβλ. 669) ἢ τὸ «Μνήμη δικαίου...», «Βαπτιστὰ τοῦ Χριστοῦ...» καὶ «Τῆ πρεσβεία Κύριε πάντων τῶν ἁγίων...» (Ἐθν. Βιβλ. 664). Τὸ ἴδιο καὶ ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης μαρτυρεῖ ὅτι ἐπροτάσσετο τὸ «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν...» καὶ φαίνεται καὶ αὐτὸς ὅτι συνηγορεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ («καὶ τοῦ ἱερέως εὐλόγησαντος, εὐχαριστεῖν δεῖ ἐξ ἀρχῆς καὶ πάντοτε τῷ Θεῷ ἐπὶ τῆ τοῦ ἀπολωλότος σωτηρία» καὶ κατωτέρω «μετὰ τοῦτο εὐλογεῖ τὸν Θεὸν ὁ ἀρχιερεὺς, ὅτι ἄξιον αὐτὸν εὐλογεῖν ἐπὶ τῆ τοῦ ἀπολωλότος εὐρέσει καὶ τῆ ἀνθρωπίνῃ σωτηρία», Διάλογος, κεφ. 62), γιὰτί ἴσως ὑπῆρχαν καὶ οἱ μὴ συμφωνοῦντες ὡς πρὸς τὴν ὀρθότητα τῆς προσθήκης αὐτῆς. Καὶ στὰ χειρόγραφα ὅμως πού ἀναφέραμε ἔμεινε ἀτελής ἡ προσπάθεια αὐτή, γιὰτί ἡ «ἀκολουθία» δὲν κατακλείεται καὶ μὲ ἀπόλυσι, ὅπως κατὰ συνέπειαν θὰ ἔπρεπε. Μόνον ἓνας κῶδιξ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ὁ ὑπ' ἀριθμ. 851, τοῦ ΙΣ' αἰῶνος καὶ αὐτὸς, σημειώνει «καὶ ἀπόλυσις», χωρὶς νά προτάσῃ εὐλογία κλπ. στήν ἑναρξί. Μιὰ τέτοια ἐσφαλμένη παράδοσι ἀκολουθοῦν καὶ τὰ ἐλάχιστα ἔντυπα Εὐχολόγια πού σημειώνουν στὸ τέλος «καὶ ἀπόλυσις» χωρὶς νά ἔχουν φροντίσει νά θέσουν καὶ ἀνάλογο ἑναρξί στήν ἀκολουθία γιὰ νά δικαιολογηῖται ἡ ἀπόλυσις.

Ἡ προσθήκη ὅμως ἐναρξέως καὶ ἀπολύσεως δὲν κατοχυρώνεται οὔτε ἀπὸ τὴν ἱστορία οὔτε ἀπὸ τὴν λειτουργικὴ ὑφή τῆς ομάδος αὐτῆς τῶν εὐχῶν, ἀφορισμῶν κλπ. καὶ ἐπομένως καλῶς διετηρήθη ἡ ἀρχαιοπρεπὴς καὶ ὀρθὴ μορφή της καὶ σ' ὅλα σχεδὸν τὰ χειρόγραφα καὶ στὰ ἔντυπα Εὐχολόγια καὶ στήν λειτουργικὴ πράξι μέχρι σήμερα.

Φ.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
 Ὀδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

Οἱ ποιμένες καὶ οἱ ψυχές

Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΜΕΤΑΝΟΙΑ

Μετάνοια σημαίνει : ἀλλαγὴ «νοός». Καὶ «νοῦς», στή γλῶσσα τῆς Καινῆς Διαθήκης, θὰ πῆ κυρίως : διάθεση, στάση, «νοοτροπία» τῆς ψυχῆς. Μετανοεῖ, λοιπόν, ὅποιος ἀλλάζει διάθεση, στάση στήν ψυχὴ του καὶ ἀποκτᾷ «νοῦν Χριστοῦ» (Α΄ Κορ. β΄, 16).

Στὴ μετάνοια ἔχουμε δυὸ μαζὶ παράγοντες, ποὺ τὴν προκαλοῦν, τὴν ἀναπτύσσουν καὶ τὴν ὁλοκληρώνουν : τὴ θεία χάρις καὶ τὴν ἐλεύθερη ἀνθρώπινη θέληση. Ἡ πρώτη ἐνεργεῖ φωτιστικὰ καὶ στηρικτικὰ (Ἁγία Γραφή, κήρυγμα, καλὸ παράδειγμα τῶν ζωντανῶν καὶ γνησίων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας). Ἡ δευτέρα συνδυάζεται, ἐναρμονίζεται μὲ τὴν πρώτη καὶ προσφέρει, μὲ ἐλεύθερη ἐκλογὴ, τίς δυνάμεις τῆς, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ ἀγωνισθῇ στὸ στάδιο τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Ὁ Χριστὸς λέγει ὅτι τὸ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ κανένας εἶναι ζήτημα τῆς ἀνθρώπινης θελήσεως : «Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν...» (Ματθ. 10΄, 24). Καὶ ὁ μέγας Παῦλος τονίζει τὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ ζητήματος, τὸ ὅτι ἡ θεία Χάρις εἶναι ὁ ὑπ’ ἄρ. 1 παράγων τῆς ἀνανήψεως καὶ τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἀγώνων τῆς ἀρετῆς : «Οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ» (Ρωμ. 8΄, 16). Καί, προσωπικὰ ὁ ἴδιος : «Χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι» (Α΄ Κορ. 15΄, 10).

Τρία εἶναι τὰ εἶδη μετανόιας ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ χρόνου, μέσα στὸν ὁποῖον συντελεῖται τὸ σωτήριο φαινόμενό τῆς.

Ἔχουμε πρῶτα - πρῶτα τὴν ἀκαριαία μετάνοια. Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ζοῦσε στὰ σκοτάδια τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς ἁμαρτίας, ξαφνικὰ βρίσκεται μέσα στὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, κατανούσεται, ἀνανήφει, ἀναγεννᾶται ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη. Τέτοιες μετάνοιες, στὴν Καινὴ Διαθήκη, ἀπαντοῦν μερικὲς πολὺ ἐντυπωσιακές, ὅπως τοῦ σταυρωμένου πλάϊ στὸν Κύριο ληστοῦ καὶ τοῦ Παύλου μπροστὰ στὶς πύλες τῆς Δαμασκοῦ. Τὸ εἶδος ὅμως αὐτό, ὅπως εὐκολὰ ὑποθέτει κανένας, δὲν εἶναι τόσο συχνό.

Σχεδὸν ὁ κανόνας εἶναι τὸ δεύτερο εἶδος, ἡ ὀριμάζουσα μετάνοια. Γιὰ νὰ κατακτηθῇ μιὰ ψυχὴ ὀριστικὰ στὸν Χριστό, ἀπαιτεῖται μιὰ συνήθως ἀργὴ διαδικασία καὶ συνδρομὴ περιστάσεων, ποὺ θὰ τὸν ὀδηγήσουν βαθμιαία στὴν ἀναγέννηση. Ὁ Κύριος ἔδειξε τὴν καλὴ σημασία αὐτῆς τῆς χρονοτριβῆς μὲ τὴ γνωστὴ σ’ ὅλους παραβολὴ τοῦ Σπορέως, (Ματθ. 13΄, 3), καθὼς καὶ μὲ μιὰ ἄλλη, μικρὴ παραβολή, ἐκείνη τῶν δυὸ γυιῶν, ποὺ ὁ πατέρας τους κάλεσε νὰ πάνε στὸ ἀμπέλι νὰ δουλέψουν. Ὁ ἓνας εἶπε ναι καὶ τελικὰ δὲν πῆγε. Ὁ ἄλλος εἶπε ὄχι, ἀλλὰ πῆγε κατόπιν καὶ δούλεψε (Ματθ.

κα', 28). Στην παραβολή τοῦ Σπορέως γίνεται λόγος γιὰ τὶς ψυχές, πού ἀκοῦνε καὶ δέχονται μὲ ἐνθουσιασμό τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ὕστερα, μὲ τὸν πρῶτο πειρασμό, μὲ τὴν πρώτη ἀντιζοότητα, τὰ παρατοῦν ὅλα στὴ μέση καὶ λιποτακτοῦν. Εἶναι τύποι τῆς ρηχῆς, ἀπλῶς συναισθηματικῆς μετανοίας, ἡ ὁποία αὐτὰ τὸ μὴ ἔχειν ἱκανάδα) (Λουκ. γ', 6) ἐξανεμίζεται στὴν πράξη.

Μετανοεῖ, λοιπόν, κανένας συνήθως ὄχι ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ διακυμάνσεις, ἀπὸ ἀγῶνα ἐσωτερικὸ μὲ τὴν ὑπολειπόμενη ἀγνοιά του, μὲ τὰ πάθη του. Ἡ μετάνοια εἶναι ἕνας νοητὸς καρπός, πού χρειάζεται κάποιο διάστημα χρόνου, κάποτε ἀρκετὰ μακρό, γιὰ νὰ ὀριμιάσῃ.

Ἐπὶ πολλὰ χρόνια, λ.χ., ὁ ἱερός Αὐγουστίνος, μὲ τὴν καρδιά πιασμένη ἀπὸ τὸ ἀγίστρι τῆς θείας χάριτος, πάλεψε στὰ θανάσιμα νερά τῆς πνευματικῆς οἰήσεως καὶ τῆς σαρκολατρίας, ὥσπου νὰ βρεθῇ πάνω στὸ κατὰστρομα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλείψιμά της πολῦτιμο. Ἐπὶ πολλὰ χρόνια ἡ εὐγενὴς διάνοιά του καὶ ὁ πλούσιος καὶ ὠραῖος ἐσωτερικός του κόσμος ἀγωνίσθηκαν νὰ διασχίσουν τὴ στέππα τῆς ἀπιστίας, τὸ πλανερὸ τοπίο τῶν κακοδοξιών καὶ τὴν ἀυχμῶδη ἔρημο τῶν σαρκικῶν παθῶν, γιὰ νὰ βγοῦν στὸν ἐπίγειο Παράδεισο, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Καὶ ὅπως ἐκεῖνος, ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ συγκλονιστικὰ παραδείγματα τοῦ εἴδους, τόσοι καὶ τόσοι ἄλλοι, στὸ κύλημα τῶν αἰώνων, "Ἄγιοι γνωστοὶ καὶ γαλαξίες ὀλόκληρες ἄλλες κερδισμένες ἀπὸ τὸν Χριστὸ ψυχές, μετὰ ἀπὸ ἀνάλογο δρομολόγιο ἔφθασαν στὸν ἀληθινὸ Χριστιανισμό.

Ἄλλὰ ἡ μετάνοια ὅπως καὶ ἄλλες φορὲς μᾶς δόθηκε ἡ ἀφορμὴ νὰ ὑπογραμμίσουμε, δὲν εἶναι μονάχα ἕνα ἀφετηριακὸ γεγονός τοῦ χριστιανικοῦ βίου. Εἶναι ὀλόκληρος αὐτὸς ὁ βίος.

Ὁ χριστιανὸς δὲν στέκεται πάντα στὸ ὕψος τῶν θείων ἀπαιτήσεων καὶ τῶν ἀγνῶν του πόθων. Σημειώνει πτώσεις, μικρὲς ἢ μεγάλες ἀδιάφορο. Μετὰ ἀπὸ κάθε μιὰ τέτοια πτώση, μετανοεῖ, ἀνανήφει καὶ μὲ καινούργια ὀρμὴ ἐπιδίδεται στὰ παλαίσματα τῆς ἀρετῆς. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει ὅτι δὲν ἔχει τόση σημασία τὸ ἂν πέφτουμε, ἀλλὰ τὸ ἂν ξέρομε νὰ σηκωνώμαστε κάθε φορὰ ἀπὸ τὴν πτώση μας.

Γενικώτερα δέ, ἡ μετάνοια εἶναι ἕνα φαινόμενο τῆς χριστιανικῆς ζωῆς συνεχές, ἀδιάλειπτο. Εἶναι ἡ διαρκὴς συναίσθηση τῆς ἀτελείας μας καὶ ἡ δίψα, ἡ προσπάθεια νὰ βγοῦμε ἀπὸ αὐτὴ καὶ νὰ πλησιάσουμε ἀκόμα πιὸ πολὺ τὴν εὐαγγελικὴ τελειότητα. Μ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ πνεῦμα, τὸ μεγαλύτερο ἀνάστημα τῆς θείας χάριτος, ὁ θεὸς Παῦλος ἐνοιώθη καὶ διακήρυττε τὸν ἑαυτὸ του ὄχι ἀπλῶς ἀμαρτωλό, ἀλλὰ τὸν πρῶτο τῶν ἀμαρτωλῶν, κάνοντας τὴ μετάνοια, μ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴ συναίσθηση τῶν ἐλλείψεών του καὶ τὸν πόθο τῆς ἀκόμα πιὸ πέρα τελειότητος, ἀκριβῶς μέσα στὴν

πολλή, τὴν ἀσύγκριτη ἀγιότητά του, τὸ κύριο χαρακτηριστικό της. Αὐτὸ τὸ τρίτο, λοιπόν, εἶδος μετανοίας, πού πρυτανεύει σὰν αἰσθημα καὶ σὰν ἀγώνας στὴ ζωὴ τῶν μεγάλων Ἀγίων, μᾶς διδάσκει καὶ τὸν ὄρισμὸ τοῦ πραγματικοῦ Ἀγίου. "Ἄγιος, ἀπὸ τὸ Α ὡς τὸ Ω τῆς βιοτῆς του, εἶναι ὄχι ἐκεῖνος πού ἀποδείχεται ὅτι εἶναι κάπου φθασμένος, ἀλλὰ ἐκεῖνος πού μετανοεῖ σὲ κάθε στιγμή, συναισθανόμενος τὶς ἀτέλειές του καὶ ποθῶντας μὲ ἀκόμα πιὸ ἀπληστη δίψα ὅ,τι τοῦ ὑπολείπεται ἀπ' ὅσα τοῦ ζητᾷ ὁ Χριστός.

Ἡ συναίσθηση λοιπόν, αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία τῆς μετανοίας καὶ μπορεῖ νὰ ἀποδοθῇ καλύτερα μὲ τὸν ὄρο συντριβῆ. Πρόκειται γιὰ μιὰ κατάσταση τῆς ψυχῆς ὅχι παθητικὴ, ἀλλὰ δυναμικὴ, πού ἐμπνέει τὶς ἅγιες ἀποφάσεις γιὰ ἓνα βίο πιὸ σύμμορφο πρὸς τὸ θεῖο θέλημα καὶ ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴν ἐφαρμογὴ τους, ὅσο κι' ἂν αὐτὸ στοιχίζει στὶς ἀδυναμίες, τὰ πάθη καὶ τὴν τόσο βαθειὰ ριζωμένη φιλαυτία.

Γιὰ νὰ ἀλλάξῃ κανεὶς «νοῦ», πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ ἔχῃ πλήρη ἐπίγνωση τῆς ἀναξιότητός του καὶ τῆς ἐνοχῆς του. Γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς υγείας εἶναι ἀπαραίτητη ἡ γνώση τῆς ἀρρώστειας. Γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς ἐλευθερίας προϋπόθεση εἶναι ἡ ἀηδία καὶ ἡ ἀποστροφή ἀπέναντι στὴ συναισθητοποιημένη δουλεία. Γιὰ τὴν ἔξοδο στὸ φῶς εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀντίληψη τοῦ πόσο κακὸ εἶναι τὸ σκοτάδι. Κάτω ἀπὸ αὐτὸ τὸ πρῆσμα, μπορούμε νὰ ποῦμε, ὅτι γνωρίζοντας τὴν ἁμαρτία, γνωρίζουμε τὸν Θεό. «Ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παντός», ἀναφωνεῖ ὁ Δαβὶδ στὸν περίφημο Ὑψαλμό, τὸν κατ' ἔξοχὴν Ὑψαλμὸ τῆς μετανοίας.

Ἡ μετάνοια ἐκφράζεται καὶ ἀξιοποιεῖται μὲς' ἀπὸ ἰδιαίτερο μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας ἢ Ἐξομολογήσεως. Κύρια στοιχεῖα αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου εἶναι ἡ ἐξαγόρευση τῶν ἁμαρτιῶν μας ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ. Αὐτὴ ἡ ἐξαγόρευση, αὐτὴ ἡ ἐξαγγελία εἶναι φυσικὴ κατάληξη καὶ ἀπορροή τῆς ἀληθινῆς συντριβῆς τοῦ πιστοῦ καὶ τῆς δίψας του γιὰ τὴν ἄφεση καὶ τὴν πρόδόν του στὸν δρόμο τῆς ἀρετῆς. Ἀλλά, γιὰ νὰ ἐξαγορευθῇ ὅ,τι βαραίνει τὴν ψυχὴ, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μετάνοια ἀληθινή, φωτισμένη. Νὰ ξέρῃ ὁ πιστὸς τί εἶναι ἐκεῖνο πού θέλει νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο πού θέλει νὰ ἀγκαλιάσῃ, δηλαδὴ νὰ ἔχῃ ἐπίγνωση τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐπίγνωση τῆς ἀρετῆς. Γιατὶ ὑπάρχει καὶ ἡ ἀφώτιστη μετάνοια, πού δὲν βλέπει ὅλη τὴν ἁμαρτία, ἀλλὰ μέρη της. Καὶ ἀκόμα δὲν μισεῖ τὴν ἁμαρτία ὀλοκληρωτικὰ καὶ ἄσπονδα καὶ δὲν ἐμπνέεται ἀπὸ ἀνάλογο πόθο τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐν Θεῷ ζωῆς. Δὲν εἶναι καθόλου σπανία αὐτὴ ἡ περίπτωση στὴν ἐξομολογητικὴ πράξη. Καὶ χρέος τοῦ πνευματικοῦ εἶναι νὰ βοηθῇ τὴν προσερχομένην στὸ μυστήριον ψυχὴ, ὥστε νὰ γίνῃ ἡ μετάνοιά της φωτισμένη καὶ πλήρης.

ΚΥΡΙΑΚΟ ΔΡΟΜΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

12. ΦΥΣΕΙ ΥΙΟΣ

«Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε». (Ἐβρ. α', 5).

Αὐτὸ τὸ ἐγκύκλιο γράμμα πρὸς τοὺς ἐξ ἑβραίων Χριστιανούς εἶναι μὲ τὸ βαθύ μυστηριακὸ του περιεχόμενον τόσο κατατοπιστικὸ τῆς θεανδρικῆς φύσεως τοῦ Κυρίου μας. Καὶ θέλει νὰ χτυπήσῃ κάθε αἰρετικὴ πλάνη πῶς ὁ Χριστὸς εἶναι ἰσάξιος τῶν Ἀγγέλων ἢ καὶ κατώτερος λόγῳ τῆς πεπερασμένης φύσεως ποὺ ἔλαβε. Καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ μολυσμὸς τοῦ σωτηριώδους δόγματος τῆς θεανδρικῆς ὑποστάσεως τοῦ Κυρίου εἶναι ἀνατρεπτικὸς τῶν ὅσων ἢ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας μας παρέλαβε, ἐπίστευσε καὶ ἐτήρησε, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος θέλοντας νὰ στερεώσῃ ἄσειστα τὴν πίστι στὴν ἀγάπη καὶ στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ποὺ ὀλοκληροῦται μὲ τὴν ἐνανθρώπησι καὶ τῆ σταυρικῆ του θυσία, παραπέμπει στὰ ἱερὰ κείμενα τῶν Προφητῶν ποὺ ἀναφέρονται στὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου.

Τονίζει, λοιπόν, ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἀπόστολος πῶς τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ δὲν μπορεῖ νὰ ταυτισθῇ ἢ νὰ συγκριθῇ μὲ τὰ κτιστὰ καὶ πεπερασμένα ὄντα, ἔστω κι' ἂν αὐτὰ εἶναι Ἀγγελοι, οἱ ὁποῖοι παίρνουν ἐξουσία καὶ λαμβάνουν ἐντολὴ ὡς «λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν» (Ἐβρ. α', 14). Δὲν μποροῦσαν οἱ Ἀγγελοι σὰν δημιουργήματα, σὰν κτίσματα τοῦ Θεοῦ, νὰ σώσουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν κατάρρα τοῦ κακοῦ ποὺ τοὺς ἐσκέπαζε, πολὺ δὲ περισσότερο νὰ ἐξοφλήσουν τὸ ἄπειρον ἠθικὸ χρέος τῆς κληρονομικῶς βεβαρημένης ἀνθρωπότητος. Ἐνα ἄπειρο χρέος καὶ μιὰ ἀσκήκωτη κατάρρα δὲν ἐξαλείφονται παρὰ μὲ τὴν ἄπειρη ἀγάπη, τὴ θυσία καὶ τὴν ἀκένωτη εὐλογία. Οἱ Ἀγγελοι πρὸς τοὺς ὁποίους θέλουν οἱ αἰρετικοὶ νὰ ἐξισώσουν τὸν Χριστὸ, σὰν δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, σχετικὴ νὰ μετρημένη ἀγάπη ἔχουν καὶ ἐντολοδόχοι Θεοῦ εἶναι καὶ διαταγὰς συνεπῶς παίρνουν καὶ ἐκτελοῦν γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας. Δὲν εἶναι ἱκανοὶ αὐτοὶ νὰ σβύσουν τὸ χρέος οὔτε καὶ νὰ φέρουν τὴν ἀνοιξί τοῦ παραδείσου στὶς καρδιὰς τῶν ἀνθρώπων ποὺ ζοῦν στὸν βαρὺ χειμῶνα τῆς ἁμαρτίας. Μπορεῖ νὰ κρατήθηκαν στὸ ὕψος τῆς τελειότητος κατὰ τὸ σεῖσμὸ τῆς πτώσεως τοῦ σατανικοῦ τάγματος, μπορεῖ νὰ ἐτε-

λειοποιήθησαν και να ἐστερεώθησαν στο ἀγαθό, παραμένουν όμως, ἔστω και χωρίς τὸ ἐνδεχόμενο τῆς πτώσεώς των, δημιουργήματα, πλάσματα τοῦ Θεοῦ, ὑπηρετῶν τοῦ σχεδίου του και ἐκτελεστοὶ τῆς βουλῆς του.

Αὐτὴν τὴν ἀλήθεια ὄφειλαν νὰ τὴν χωνέψουν καλά ὅσοι ἐκ πλάνης ἐπίστευσαν στὴ λυτρωτικὴ δύναμι τῶν Ἀγγέλων. Καί φαινεται πὼς εἶχε κάπως ἀπλωθῆ ἡ πλάνη αὐτὴ και εἶχαμε μάλιστα και κρούσματα ἀγγελολατρίας. Εἶχε παρουσιασθῆ ἕνας τύπος θρησκείας μὲ στοιχεῖα ἀνάμικτα, παρμένα ἀπὸ τὸν Ἰουδαϊκὸ νόμο (Κολασ. β', 16, 17), χριστιανικά, και τῆς ἀνθρωπίνης ἐπινοήσεως. Καί ὁ Ἀπόστολος διεῖδε τὸ φοβερὸ κίνδυνο τῆς ἀπωλείας τῶν ψυχῶν, και ἔπρεπε νὰ ρίξῃ ἀπλετο τὸ φῶς τῆς ἀλήθειας : «Μηδεὶς ὑμᾶς, γράφει πρὸς Κολασσαεῖς (β', 18), καταβραβεύετω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ και θρησκείᾳ ἀγγέλων, ἀ μὴ ἐώρακεν ἐμβατεύων». Δηλαδή, γιὰ προσέξετε καλά, Χριστιανοί μου, μήπως μ' αὐτὲς τίς ἀνοησίες χάνετε τὸ βραβεῖο σας. Ἐκεῖνος ποῦ θὰ σᾶς τὸ δώσῃ εἶναι ὁ Χριστός, και ὄχι οἱ Ἀγγελοὶ ὅπως νομίζουν οἱ φανατισμένοι, ποῦ προσπαθοῦν νὰ σᾶς παρασύρουν μὲ ἀνεδαφικά και ἀντι - Γραφικὰ λόγια ἢ ψεύτικη και ὑποκριτικὴ ἐμφάνισι θρησκευτικότητος και ἀγιότητος.

Γιὰ νὰ πείσῃ τοὺς πλανωμένους περὶ τῆς ἀσυγκρίτου διαφορᾶς ποῦ ἔχει ὁ Χριστός ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, τοὺς παραπέμπει στὰ προφητικὰ κείμενα τῶν ψαλμῶν, ἀφοῦ τοὺς ἐτόνισε πὼς ὁ Θεάνθρωπος Κύριος «δι' ἑαυτοῦ καθαρισμόν ποιησάμενος τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, τοσοῦτω κρείττων γενόμενος τῶν Ἀγγέλων, ὅσω διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα». Καί τοὺς ἐρωτᾷ εὐλόγως : «Τίνοι γὰρ εἶπε ποτὲ τῶν Ἀγγέλων αὐτός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε». (Ψ. ργ', 4). Ὁ Χριστός, δηλαδή, και κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην του φύσιν ἦτο ὑπεροχώτερος ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους και ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς δυνάμεως, ὄχι προοδευτικῶς ἀπὸ τὸ κατώτερο στο ἀνώτερο, ἀλλὰ γιατί, μολονότι ἔλαβε δούλου μορφήν «κρίττονα τῶν Ἀγγέλων και πάσης κτίσεως ἐπεδείξατο ταύτην». Κι' ἐρωτᾷ ὁ Ἀπόστολος γιὰ νὰ δοθῇ ἀρνητικὴ ἀπάντησις, ὅτι σὲ κανένα Ἀγγελο δὲν εἶπε τὸ «αὐτός μου εἶ σύ» παρὰ μονάχα στὸν ἐν χρόνῳ ἐνανθρωπήσαντα Σωτῆρα, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Πατὴρ λέγει. «Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα και αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν» ζς', 7). Ἐπειτα τοὺς γράφει πὼς τὰς χεῖρας τοῦ υἱοῦ ποῦ ἐγεννήθη πρὸ πάσης κτίσεως θὰ παραδώσῃ ὀλόκληρη τὴν Οἰκουμένη, και ὄχι στοὺς Ἀγγέλους, οἱ ὁποῖοι θὰ τὸν προσκυνήσουν (Ἐβρ. α', 6), ὅπως σημειώνει και ὁ σχετικὸς προφητικὸς Ψαλμός. Ἐπειτα ἀμμοντας σύγκρισιν μὲ τοὺς Ἀγγέλους, λέγει σύμφωνα μὲ τὸν ργ', 4 Ὁ ἄλλος εἶναι κτιστοί, αὐτὸ σημαίνει τὸ «ποιῶν τοὺς Ἀγγέλους

αὐτοῦ πνεύματα» ὁ Θεός, ἐνῶ ὁ Υἱὸς εἶναι ἄκτιστος. Ἀσύγκριτη ἢ διαφορά. Τοὺς Ἀγγέλους ἔφερε ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία στὸ φῶς τῆς ζωῆς, καὶ τοὺς συντηρεῖ καὶ τοὺς κάνει εὐκινήτους σὰν τὸν ἄνεμο καὶ φωτεινοὺς σὰν φλόγα φωτιᾶς. Τοῦτο ὅμως φανερώνει καὶ τὴν φύσι τῶν Ἀγγέλων ὡς κτισμάτων, ὡς λογικῶν μὲν δημιουργημάτων, πάντως πεπερασμένων καὶ ἐξηρητημένων ἀπὸ τὴν Βούλησιν τοῦ Θεοῦ, στὴν κυριαρχικὴν ἐξουσία τοῦ Ὅποιου καὶ ὑπάγονται, ὡς λειτουργοί. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς δὲν παρουσιάζεται ὡς ὑποτακτικός, ἀλλ' ὡς ἰσόθεος, καὶ αὐτὸ μποροῦν νὰ τὸ διδαχθοῦν καὶ πάλιν ἀπὸ τὸν Ψαλμὸ : «Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος». Ἡ γραμμὴ αὐτὴ τῆς θείας ἀποκαλύψεως μπορεῖ καὶ στὸν πιὸ δύσπιστο καὶ πλανημένο νὰ διδάξῃ τὴν θεότητα τοῦ Υἱοῦ καὶ τὸ ὁμοούσιον πρὸς τὸν Πατέρα, τοῦ Υἱοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ βασιλικὴ ἐξουσία εἶναι αἰωνία (Ψ. μδ', 6). Τέτοια ἐξουσία δὲν ἐδόθη ποτὲ στοὺς Ἀγγέλους, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὑπήκοοι τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ καὶ δοῦλοι του. Ὁ θρόνος, ποὺ ἀναφέρει ὁ Ψαλμὸς, καὶ ἡ ράβδος καὶ ἡ βασιλεία δὲν εἶναι παρὰ σύμβολα, γνωρίσματα τῆς ὑψίστης τιμῆς καὶ ἐξουσίας, ἡ ὁποία εἶναι ἀίδιος καὶ αἰωνία δικάζουσα μὲ εὐθύτητα καὶ δικαιοσύνη καὶ μισοῦσα τὴν ἀνομία.

Ὁ Ἀπόστολος, ἐπιμένοντας στὸν ἴδιο (μδ', 7,8), Ψαλμόν, συνδέει καὶ τὸ γεγονός τῆς διὰ Πνεύματος Ἁγίου χρίσεως τοῦ Κυρίου, οὐχὶ ὡς Θεοῦ, ἀλλ' ὡς προσλαβόντος ἀνθρωπίνην φύσιν. Γιατὶ ὁ Χριστὸς ὁ Σωτῆρας, εἶναι Θεός, καὶ ἐπομένως χορηγὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴν ἀνθρωπίνην φύσι, μὲ τὸ νόημα ὅτι αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ τοῦ ἐνανθρωπίσαντος Υἱοῦ θὰ ἐνοιχήσῃ καὶ σ' ἐμαῶς. Ὁ Κύριος, ὡς Θεάνθρωπος, ἔλαβε τὴν χρίσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ εἶναι χορηγὸς αὐτῆς τῆς χάριτός του καὶ στὸ ἀνθρώπινο γένος, τὴν φύσιν τοῦ ὁποίου προσέλαβε χωρὶς ἁμαρτία (Ἐβρ. θ', 28). Καὶ ἡ δωρεὰ αὐτῆ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι χαροποιός, γιατί χορηγεῖται καὶ στοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ τους συγκρότησι καὶ τὴν υἰοθεσία τους. Χάρις Ἁγίου Πνεύματος δὲν χορηγεῖται ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους, οἱ ὁποῖοι ἀπλῶς διακονοῦν ὡς λειτουργικὰ πνεύματα προσταγῇ, εἶπαμε, τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἀπόστολος ἐπιμένει στὴν ἀσύγκριτη ὑπεροχὴ τοῦ Υἱοῦ ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους καὶ παραπέμπει καὶ πάλι σὲ ψαλμὸ : «Σὺ κατ' ἀρχάς, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί, αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις, καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτούς, καὶ ἀλλαγῆσονται, σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν» (Ψ. ρα', 25-27). «Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, φύσει, καὶ ὄχι θέσει, εἶναι ἐκεῖνος δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν» (Ἐβρ. α', 3). Τὸ δὲ «πρωτότοκοι» δὲν ὑποτιμᾷ, ἀλλ' ἐξαιρεῖ τὸ προαιώνιον τοῦ Κυρίου,

καὶ ὄχι τὴν κάποιαν τοῦ δωρεάν ποῦ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεὸν Πατέρα. Τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου δὲν εἶναι ἀμέτοχος ὁ Υἱὸς πρὶν λάβῃ σάρκα ἀνθρωπίνην. Ὁ προφητικὸς ψαλμὸς ἀναφέρεται στὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ὄχι στὸ Θεὸ Πατέρα, γιὰ νὰ ὑπογραμμίσῃ τὴν ἰσότητο δυνάμειν του, τὴν πανσοφία του, τὴν ἄπειρο καὶ ἀφθαρτον ὑπόστασίν του ὡς Θεοῦ, πρᾶγμα ποῦ δὲν συμβαίνει μὲ τοὺς Ἀγγέλους. Ἔτσι παρουσιάζει τὸν Χριστὸν ὡς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, Δημιουργὸν τῆς γῆς καὶ τοῦ ἀστρικοῦ κόσμου, ἀντιπαρβάλλει τὴν φθαρτότητα καὶ μεταβλητότητα τοῦ ὕλικου αὐτοῦ κόσμου πρὸς τὸ ἀφθαρτον, αἰώνιον τοῦ Υἱοῦ, γιὰ νὰ δώσῃ ὕλικὸ πρὸς μελέτην σ' ἐκείνους ποῦ θέλουν νὰ κατεβάσουν τὴν προσωπικότητα τοῦ Χριστοῦ στὸ ἐπίπεδο τῶν Ἀγγέλων. Καὶ τί θὰ ἔγραφεν ὁ Παῦλος ἐὰν ἄκουε μὲ τ' αὐτιά του σήμερα τοὺς ὕβριστὰς τῆς χριστιανικῆς πίστεως ποῦ θέτουν στὴ γραμμὴ τῆς μελέτης των τὸν Θεάνθρωπον ὅπως καὶ τοὺς κατὰ κόσμον σοφοὺς ἢ διαφόρους μύστας θρησκειῶν τῆς εἰδωλολατρείας ; Ποιὰ γλῶσσα ἄραγε θὰ μετεχειρίζετο νὰ χαρακτηρίσῃ τοὺς βλασφήμους τῆς θεότητος ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, ὅταν ἔγραφε γιὰ τοὺς σαρκικοὺς ἀνθρώπους μὲ ἱερὴ ἀγανάκτησι : «Τολμηταί, αὐθάδεις. Δόξας οὐ τρέμουσι βλασφημοῦντες, ὅπου Ἀγγελοὶ ἰσχυροὶ καὶ δυνάμει μείζονες - αὐτῶν - ὄντες, οὐ φέρουσι κατ' αὐτῶν παρὰ Κυρίου βλάσφημον κρίσιν. Οὗτοι δὲ ὡς ἄλογα ζῶα φυσικὰ γεγεννημένα εἰς ἄλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσι βλασφημοῦντες ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καταφθαρήσονται...» (Β' Πέτρ. β', 10-22). Γιατὶ οἱ τύποι αὐτοὶ δὲν ἐσπούδασαν νὰ χρησιμοποιήσουν τὴ μόρφωσί τους ἐπ' ἀγαθῷ, ἀλλ' ἐπὶ κακῷ. Καὶ γράφουν σκοτεινὲς ἀνοησίες μὲ φιλοσοφικὸ καὶ ἀντικειμενικὸ θρησκειολογικὸ, δῆθεν, ντυμα καὶ μὲ μοναδικὸ στόχο προσβολῆς τῆ θεότητα τοῦ Κυρίου. Καὶ μαζεύουν ὕλικὸ ὄχι ἀπὸ τὰ γνήσια Ἱερά κείμενα τῶν προφητειῶν καὶ τῶν Εὐαγγελίων, ἀλλ' ἀπὸ τὰ κατάσπαρτα ἀφηγήματα καὶ τοὺς μύθους τῆς Ἀνατολῆς, ὅπου ἡ ἀρρωστημένη φαντασία μολιάζει τὸν ἀρρωστημένο ἐγκέφαλο τῶν ἠθικῶς χρεωκοπημένων Συγγραφέων. Τὸ σύνθημα τῶν ὑποκειμένων αὐτῶν εἶναι : Ὑβριζε, βλαστῆμα, γκρέμιζε ἀπ' τὶς συνειδήσεις τῶν πιστῶν τὴ θεότητα τοῦ Χριστοῦ, χυδασιολόγει ἀνυπόφορα, βάλε φωτιὰ στὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ, διερέθιζε τὰ κατώτερα ἐνστικτὰ τοῦ ἀνθρώπου, δῶσε σάπιον ὕλικὸ στὶς ζωϊκὰς ὁρμές, θεοποίησε τὸ ἐγὼ σου, ἀπόλαυσε σ' αὐτὸν τὸν κόσμον τῶν πάντων καὶ χωρὶς χαλινὸ Θεοῦ τοῦ Νίτσε, καὶ μὴ πιστεύεις οὔτε σὲ κολάσεις οὔτε σὲ παραδείσους.

Ὁ Ἀπόστολος, γιὰ νὰ στηρίξῃ περισσότερο τὴ θέσι του ὡς πρὸς τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ὑπεροχὴν του ἐναντι τῶν Ἀγγέλων, τοὺς παραπέμπει καὶ στὸν ψαλμὸ (οθ', 1), ὅπου ὁ Θεὸς Πατὴρ εἶπε τὸ «Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς σου

υποπόδιον τῶν ποδῶν σου», καὶ ἐρωτᾷ αὐτοὺς ποῦ βρίσκονται σὲ σύγχυσι : «Πρὸς τίνα δὲ τῶν Ἀγγέλων εἶρηκε ποτὲ τοῦτο»; Γιατί, μολοντί ἀνθρωπίνως ὁμιλεῖ ἐδῶ ὁ Θεός, ἐν τούτοις δὲν αἴρεται τὸ προαιώνιον καὶ συναΐδιον τοῦ Υἱοῦ, οὔτε καὶ ὑποδηλοῦται πῶς τάχα ὁ Υἱὸς δὲν μπορούσε νὰ συντριψῇ, νὰ ὑποτάξῃ τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἀληθείας, τὴν ὁποίαν ἐνεσάρκωνεν ὁ Ἴδιος καὶ ὡς Θεάνθρωπος. Ἡ φράσις αὐτὴ τοῦ Ψαλμοῦ δηλώνει ταυτότητα γνώμης, τιμῆν Πατρὸς πρὸς Υἱόν. Καὶ ἐχθροὺς τοῦ Χριστοῦ ἐννοεῖ, κατὰ πρῶτον λόγον, τοὺς δαίμονας, στῆ σειρὰ δὲ ὅλους τοὺς ἀπίστους καὶ τοὺς αἵρετικούς τοὺς ὁποίους θὰ νικήσῃ καὶ θὰ ἐξουθενώσῃ τὴν κακοποιόν τους δύναμι καὶ δρᾷσι. Καὶ στὸ συντριπτικὸν αὐτὸ ἐρώτημα τοῦ Ἀποστόλου ἀρνητικὴ ἔρχεται ἡ ἀπάντησις : Σὲ κανένα ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους δὲν εἶπεν ὁ Θεὸς «Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου». Ἄλλ' αὐτὰ τὰ προφητικὰ κείμενα, ποῦ εἶναι γραμμένα καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐρεθίζουν τὰ ὄργανα τοῦ μισοχρίστου Σατανᾶ, γιατί τοὺς ἀναγκάζουν νὰ γονατίσουν σὲ εὐλαβικὴ προσκύνησι, κι' αὐτὸ γκρεμίζει τὸν ἐγωϊσμό τους καὶ τοὺς ἀφαιρεῖ ἐφήμερη, κοσμικὴν αἴγλη, καὶ τοὺς στερεῖ τοῦ δικαιώματος νὰ τρέφονται μὲ τὸ αἷμα τόσων ψυχῶν ποῦ δολοφονοῦν μὲ τὰ ἀντίθεα καὶ ἀνήθικα συγγράμματά τους. Εὐτελεῖς δοῦλοι τῶν παθῶν, ἀηδεῖς ὑπηρετῶν τῆς σαρκός, ὅχι δὲν μπορούν, ἀλλὰ δὲν δέχονται ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν Ὑψίστην ἀξία, αὐτὸν τὸν Χριστόν, ποῦ δίνει νόημα σὲ κάθε ἄλλη ἀξία στὸν κόσμον αὐτόν, καὶ νὰ ὑπηρετήσουν γενικώτερον τὸ καθαρὸν πνεῦμα. Γιατί ; Διότι ἀπλούστατα ἀπαιτεῖται σοβαρότης, ἔρευνα τοῦ ἑαυτοῦ μας, προσωπικὴ ἀνάκρισις τῆς συνειδήσεώς μας, συνειδητὴ προσπάθεια ψυχοσωματικοῦ ἀγνισμοῦ μας, ἀδιάκοπη γυμνασία, πλήρης ταπεινώσις, γκρέμισμα τοῦ ἰδίου ἐγὼ καί, γενικά, μυστικὴ ζωὴ, ἐσωστρέφεια, καὶ ὅχι φαιδρολογήματα ἐκεῖ ποῦ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ συνοχὴ καρδίας, ὅχι ἀγνοια τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου, ὅχι ἀδιαφορία καὶ νοθρότης, ὅχι μοιρολατρεία. Ὅλα αὐτὰ ἡμῶς ἀπαιτοῦν κάποιον κόπο, μιὰ ὑποταγὴ στὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, κορμιζάρισμα τῶν σκέψεών μας καὶ τῶν αἰσθημάτων μας στὰ μέτρα τοῦ χώρου ποῦ μᾶς δίνει ἡ πίστις μας στῆ θεότητα καὶ τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργο τοῦ Κυρίου. Ἡ πίστις αὐτὴ στῆ θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ στὸ μυστήριον τῆς Σταυρικῆς του θυσίας, δὲν ἀφίνει περιθώριον γιὰ πονηρίας καὶ ἐκμεταλλεύσεις. Οἱ ἰδιότυποι αἵρετικοὶ τύποι Συρέ, Νίτσε, Καζαντζάκη, Σικελιανοῦ καὶ εἴ τινος ἐτέρου, ἐγκρέμιζαν τὴ θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐχυδαιολογοῦσαν εἰς βάρος του, ὅχι γιατί ἦσαν πεπεισμένοι περὶ τοῦ ἀντιθέτου, ὅπως δὲν ἦταν πεπεισμένος καὶ ὁ Σατανᾶς, ἀλλὰ γιατί μὲ τὴ λύσσα τους αὐτὴ ἐκέρδιζαν στὸν ὑλιστικὸν αἰῶνα μας χρῆμα καὶ θεατρικῆς σκηνῆς κοσμικὴ δόξα ποῦφερε καὶ θὰ

φέρη αιώνια τῆ σφραγιδα τῆς ντροπῆς. Μπορεῖ ὅλοι οἱ ἀντίχριστοὶ νὰ μὴν πλουτίζουν καὶ νὰ μὴν ἀπολαμβάνουν τῆς βλαστήμιας των τοὺς καρποὺς ἐδῶ στὸν κόσμον, ὅμως σὰν στελέχη τοῦ διαβόλου ἀναιδῆ καὶ ξετσιπίωτα ἔχουν τὴν ἐλευθερίαν νὰ χυδαιολογοῦν, νὰ προβάλλωνται ὡς σπουδαῖοι μεταξὺ τῶν μισογκρεμισμένων ψυχῶν, νὰ σφιχταγκυαλιάζουν καὶ νὰ ξημεροβραδυάζονται μετὰ τὴν ἀμαρτία. Κι' αὐτὸ τοὺς εἶναι μιὰ ἀπόλαυσις πού τὴν ἐπιδιώκουν οἱ διεστραμμένοι καὶ ἀνώμαλοι τύποι.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ καθένας ἔχει μὲν προσωπικὴν εὐθύνη στὰ ὅσα σκέπτεται, λέγει ἢ πράττει, ὅμως μπορεῖ νὰ δηλητηριάσῃ καὶ τὸ διπλανό του, ἂν πρόκειται περὶ ἀντιχρίστου, γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος μᾶς ἐφιστᾷ τὴν προσοχήν, γιατί ὑπάρχει τρισεμίστος κίνδυνος μήπως χάσωμε καὶ τὴ δική μας ψυχή, κοντὰ σ' αὐτοὺς τοὺς δοσμένους σώματι τε καὶ ψυχῇ στὸ Σατανᾶ. Διὰ τοῦτο γράφει, «δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μήποτε παραρρῶμεν» (Ἐβρ. β', 1). Αὐτὸ σημαίνει πῶς ὁ κίνδυνος εἶναι καταφανής, κι' ἀφοῦ ἀπεδείχθη ἡ ἀσύγκριτος ὑπεροχὴ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἀγγέλους, ἔχουμε ὑποχρέωσι καὶ συμφέρον νὰ συγκεντρώσωμε τὴν προσοχήν μας στὰ δύο αὐτὰ σημεῖα. Στὴ θεότητα τοῦ Κυρίου, καὶ στὸν ἄμεσο κίνδυνον πού διατρέχει ἡ ψυχὴ μας ἀπὸ τὸν κλονισμό τῆς πίστεώς μας. Εὐκόλῃ παρασύρεται ὁ ἄνθρωπος. Αὐτὸ δηλοῖ τὸ «μήποτε παραρρῶμεν». Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἶναι εὐόλισθη, καὶ μπορεῖ νὰ γλιστρήσῃ ἀπὸ τὰ κρείττονα «στὰ χεῖρονα», ὅπως καὶ συμβαίνει μ' ἐκείνους πού ἐξ αἰτίας τους, ἐγκαταλείπονται ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ἓνα πλοῖον δὲν ἔχη ἔρμα, εὐκόλῃ δὲν μπορεῖ νὰ κυβερνηθῆ, ὅσα κι' ἂν ὁ καπετάνιος εἶναι πεπειραμένος θαλασσόλυκος, γιατί τὰ πελώρια κύματα μετὰ τὴ σφοδρότητα τοῦ ἀνέμου ἐξουδετερώνουν τὸ βάρος καὶ τὴν ἀντίσταση τοῦ πλοίου, τὸ πετοῦν σὰν καρυδότσιφλον στοὺς βράχους καὶ τὸ μεταβάλλουν σὲ μικρούτσικες σανίδες. Καὶ ὁ σοφὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης συμβουλεῖ, χρησιμοποιοῦντας τὸ ἴδιον ῥῆμα πού ἐπισημαίνει καθαρώτερα τὸν κίνδυνον : «Ἰὲ μὴ παραρρῆς, τήρησον δὲ ἐμὴν βουλήν καὶ ἔνοιαν ἵνα ζήσῃ ἡ ψυχὴ σου, καὶ χάρις ἦ περὶ σῶ τραχήλω. Ἔσται ἱσσις ταῖς σαρκί σου καὶ ἐπιμέλεια τοῖς σοῖς ὀστέοις, ἵνα πορεύῃ πεποιθὼς ἐν εἰρήνῃ πάσας τὰς ὁδοὺς σου, ὁ δὲ ποὺς σου οὐ μὴ προκόψῃ» (Παροιμ. γ', 21-23). Κι' ἂν ὁ Ἰουδαῖος εὗρισκε στὴν ἐφαρμογὴ τῆς σοφῆς συμβουλῆς τῶν Παροιμιῶν ἀσφάλεια, πόσω μᾶλλον ὁ κάθε πιστὸς Χριστιανὸς στὰ λόγια τοῦ Κυρίου «μείνατε ἐν ἐμοί» (Ἰωάν. στ', 5-6). Ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ἔλειψαν οἱ πειρασμοὶ καὶ οἱ δοκιμασίαι τῶν μελῶν της. Καὶ ὅμως στεριωμένοι στὴν πίστι τοῦ Χριστοῦ καὶ φλεγόμενοι ἀπ' τὴν ἀγάπην του κατάρθρωσαν καὶ τὰ ἴδια τους τὰ πάθη νὰ καθυποτάξουν καὶ στὴ βία τοῦ ὀργανωμένου κακοῦ ν'

ἀντισταθῶν ἀποτελεσματικά. Τοῦ γνησίου Χριστιανοῦ ἡ δύναμις τῆς πίστεως φαίνεται στίς δοκιμασίες, στίς προκλήσεις τοῦ πολυμόρφου κακοῦ καὶ ἡ στερεότης τῆς στοὺς μεγάλους σεισμούς ποῦ τεχνητῶς προκαλοῦν οἱ ἄπιστοι καὶ φιλόκοσμοι τύποι γὰρ νὰ ταράξουν τὰ πνεύματα καὶ νὰ προκαλέσουν ρήγματα στίς ἀθῶες καὶ ἀπλές ψυχές, μὲ τὸν ἀπώτερο σκοπὸ τῆ σατανοποίησι τῆς Κοινωνίας. Ἄλλ' ὁ Θεάνθρωπος Κύριος «ἐκγελάσεται αὐτοὺς καὶ ἐκμυστηριεῖ αὐτούς» καὶ «ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ... ἄνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς» (Β' Θεσ. β', 8).

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΑΛΥΒΑΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ

Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 1—3—1967 ἕως 9—6—1967 ἐχορηγήθησαν ὑπὸ τοῦ ΤΑΚΕ αἱ κάτωθι συντάξεις :

Πρεσβυτέραν Ἑλένην Λάλου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 660. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 17.834.—Πρεσβυτέραν Εὐπραξίαν Γιουκάκη, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γορτύνης καὶ Ἀρκαδίας, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 681. Ἐφ' ἅπαξ 37.835.—Πρεσβυτέραν Αγαθὴν Βλάση, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κερκύρας, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 908. Ἐφ' ἅπαξ 51.112.—Αἰδεσιμ. Μιχαήλ Σακελλαρίδην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου. Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 728. Ἐφ' ἅπαξ 33.379.—Αἰδεσιμ. Σαράντην Κωνσταντόπαιδα, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου. Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 728. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 33.379.—Αἰδεσιμ. Γεώργιον Ντόβαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης. Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.145. Ἐφ' ἅπαξ 37.895.—Αἰδεσιμ. Ἀνδρέαν Ἀρκουδέν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.327. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 45.198.—Πρεσβυτέραν Μαρίαν Παγκάλου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πέτρας, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 956. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 48.530.—Πρεσβυτέραν Λαμπρινὴν Παπανικολάου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας. Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 743. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 44.814.—Πρεσβυτέραν Βασίλικὴν Κάρμου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυνουρίας. Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 838. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 44.538.—Αἰδεσιμ. Γεώργιον Ρηνιόν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου.—Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 728. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 27.692.—Αἰδεσιμ. Ἰωάννην Παπαστεργίου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀφίσης καὶ Πλαταμῶνος, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 978. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 38.736.—Αἰδεσιμ. Ἀθανάσιον Μητράκον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου. Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 754. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 43.839.—Πρεσβυτέραν Ἀλεξάνδραν Κοντοσώρου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κερ-

κύρας. Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 697. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 49.910.—Αἰδεσιμ. Νικολάον Γουργουράν, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως 'Ηλείας. Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.103. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 38.736.—Πρεσβυτέρων Κωνσταντῖναν Καλογεροπούλου, 'Ιεῶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 814. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 50.222.—Αἰδεσιμ. Ἀνθίμου Θεοχαρίδην, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Μακρονείας. Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.145. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 38.741.—Πρεσβυτέρων Εὐδοκίαν Κωβαίου, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Θήρας. Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 996. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 37.840.—Αἰδεσιμ. Σταῦρον Παπαγεωργίου, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφανσάλων. Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.145. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 38.906.—Αἰδεσιμ. Θεόδωρον Κοχλιαρίδην, 'Ι. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.134. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 44.556.—Αἰδεσιμ. Γεώργιον Ποπαπαναγιώτου, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλοακαρνανίας. Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.607. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 50.688.—Αἰδεσιμ. Δημήτριον Καβαβιάδαν, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Λευκάδος καὶ 'Ιθάκης, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.145. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 44.381.—Πρεσβυτέρων Μαρῖαν Τσίτου, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Ξάνθης 1' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 740. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 44.066.—Αἰδεσιμ. Δημήτριον Τούνταν. 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Σάμου καὶ 'Ικαρίας. Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.327. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 45.006.

(Συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

'Ανακοινωθὲν τῆς 'Ι. Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος. — Οἱ νέοι Μητροπολίται. — Ἐπίκαιρα. — Θεοδόση Σπεράντζα, 'Η Ἔργασία (Ε'). — Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, 'Εφηβικὴ καὶ χριστιανικὴ ἀγωγή (Α'). — Ἀρχιμ. Νικοδήμου Γκατζιρούλη, 'Ιεροκήρυκος 'Ι. Ἀρχ/πῆς Ἀθηνῶν, «Σῶμα καὶ αἷμα», — Τοῦ Ἁγίου καὶ Μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, 'Ο περὶ 'Ιερωσύνης λόγος. Ἀπόδοση Θεοδόση Σπεράντζα. — 'Ιωάννου τοῦ Χρυσόστομου, Τὸ νὰ προσέρχεται κανεὶς ἀπρόθυμα στὰ θεῖα Μυστήρια εἶναι ἁμαρτία μεγάλη, ποῦ θὰ τιμωρηθῆ βαρεῖα. Ἀπόδοση Ἀνθίμου Θεολογίτη. — Βασ. Ἡλιάδην, 'Η χριστιανικὴ σκέψις στρέφεται μετ' ἀγωνία πρὸς τὴν εὐλογημένην περιοχὴν τῆς Ἁγίας Πόλεως. — Φ. Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — Βασ. Μουστάκη, 'Η ἀληθινὴ μετάνοια. — Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα, 'Ιεροκήρυκος 'Ι. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Κυριακοδρόμιον ἐπὶ τῶν ἀποστολικῶν ἀναγνωσμάτων τοῦ ἐνιαυτοῦ. 12. «Φύσει Υἱός». — Εἰδήσεις τοῦ TAKE.

Τύποις: ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)

'Οδὸς Λένορμαν 185, Ἀθῆναι — Τηλέφ. 530.318

'Υπεύθυνος Τυπογραφείου: Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιετέρι